

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชุมชน กลุ่มผู้คน และ รูปแบบกิจกรรม กับ ลักษณะทางกายภาพ

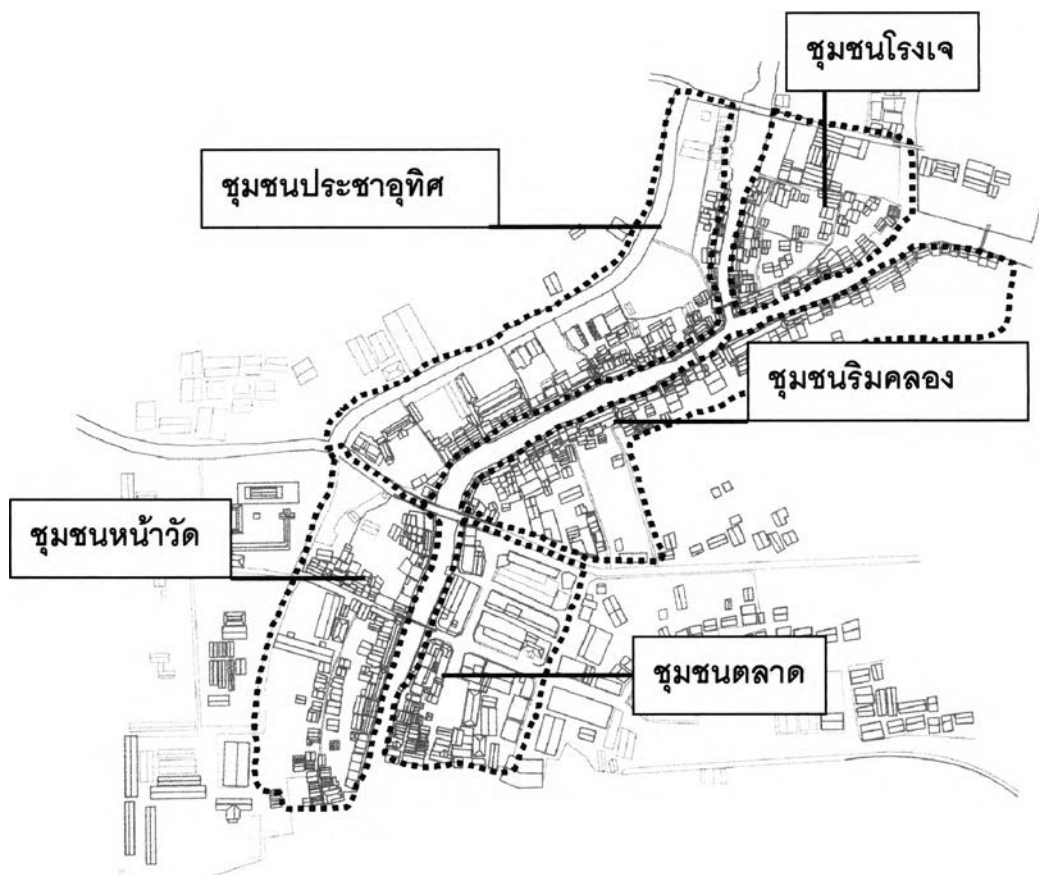
ความมุ่งหมายของขั้นตอนนี้คือการศึกษถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมกับรูปแบบวิถีชีวิตของชุมชน โดยแบ่งพื้นที่ศึกษาเป็น 5 บริเวณ ในประเด็นดังนี้ คือ กิจกรรมการใช้พื้นที่ทั้ง 5 บริเวณประกอบด้วย ลักษณะอาคาร การใช้อาคารกับพื้นที่ว่าง และความสัมพันธ์การใช้พื้นที่ของกลุ่มคน ในแต่ละชุมชน นอกจากนี้ได้สรุปจากข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามชุมชน และสรุปถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่เป็นข้อดีที่ควรอนุรักษ์ชุมชนในด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงด้านจิตภาพ และสรุปความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นประเด็นปัญหาของชุมชนในด้านการใช้ที่ดิน ด้านระบบเครือข่ายการสัญจรและด้านสถาปัตยกรรมภูมิสถาปัตยกรรม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งการศึกษาในบทนี้จะนำไปสู่การกำหนดแนวความคิดการออกแบบเพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาในบทต่อไป

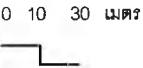
4.1 กิจกรรมการใช้พื้นที่ทั้ง 5 บริเวณของชุมชนริมน้ำ คลองอัมพวา

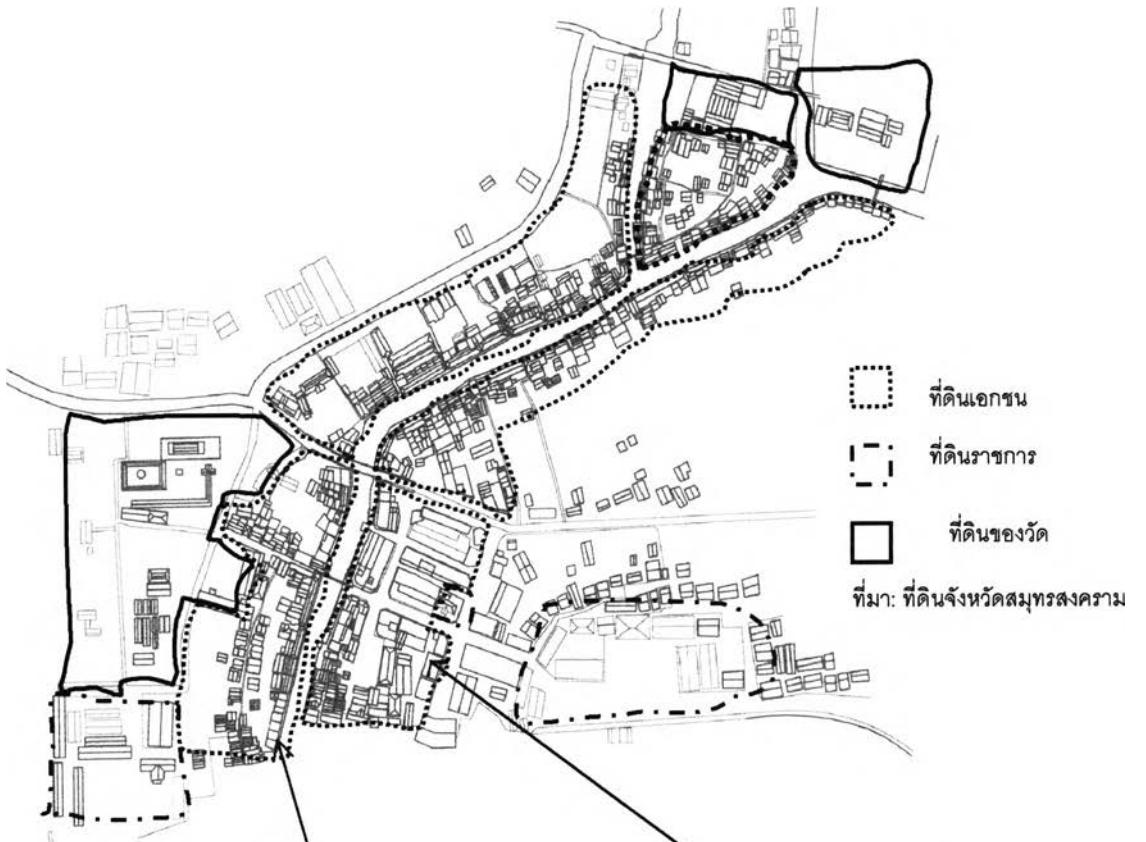
การสำรวจพื้นที่ศึกษาในชุมชนริมน้ำ คลองอัมพวา ได้ทำการสำรวจโดยแบ่งพื้นที่ชุมชนเป็น 5 บริเวณด้วยกันคือ (แผนที่ 4.1)

- 1.บริเวณชุมชนตลาด
- 2.บริเวณชุมชนริมคลอง (เลียบบ่อน้ำ)
- 3.บริเวณชุมชนหน้าวัด
- 4.บริเวณชุมชนประชาอุทิศ
- 5.บริเวณชุมชนโรงเจ (หน้าวัง)

(การแบ่งพื้นที่ของชุมชน โดยลักษณะพื้นที่ตั้ง และมาจากเทศบาลตำบลอัมพวา ที่เป็นการรวมชุมชนเพื่อจัดทำพัฒนาดูแลของแต่ละชุมชน) ทั้งนี้เพื่อต้องการศึกษาในแต่ละบริเวณที่มีลักษณะรูปแบบอาคาร การใช้พื้นที่และวิถีชีวิตกิจกรรม มีความสัมพันธ์ของกิจกรรม ของแต่ละชุมชนทั้ง 5 บริเวณอย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่แสดงถึง การใช้พื้นที่ และกิจกรรมที่มีเหตุผลเกี่ยวข้องกันในลักษณะทางกายภาพได้อย่างดี

แผนที่ 4.1 แสดงขอบเขตของบริเวณแต่ละชุมชนของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา	
สัญลักษณ์	ขอบเขตบริเวณชุมชน
ที่มา : จากการเทศบาล	
แนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม	
นายนิธิ ลิศนันท์	 0 10 30 เมตร มาตราส่วน
สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

ระวางที่ดิน พ.ศ. 2459 ฝั่งชุมชนหน้าวัด ชุมชนประจักษ์ ชุมชนโรงเจ

ระวางที่ดิน พ.ศ. 2459 ฝั่งชุมชนตลาด ชุมชนริมคลอง

แผนที่ 4.2 กรรมสิทธิ์ที่ดินของชุมชน

แนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม	
นายนิธิ ลิศนันท์	 0 10 30 เมตร มาตราส่วน
สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

1. บริเวณชุมชนตลาด

1.1 ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณทางฝั่งทางเทศบาลตั้งแต่ปากคลองอัมพวา เชื่อมต่อจากแม่น้ำแม่กลอง จนถึงสะพานข้ามคลอง (สะพานเดชาดิศร) ลักษณะอาคารของชุมชนนี้มีรูปแบบเป็นอาคารตึกแถวสมัยใหม่ สูง 2-3 ชั้น ซึ่งเป็นย่านพาณิชย์กรรม ในบริเวณของตลาดอัมพวา ส่วนบริเวณปากคลองมีลักษณะเป็นอาคารเรือนทรงไทยโบราณสูง 1 ชั้นกับอาคารตึกแถวสมัยเก่าสูง 2 ชั้น ถัดเข้าไปตอนในจากริมน้ำเป็นอาคารตึกแถว อยู่ติดกับถนนและอาคารไม้ กับทรงเรือนไทยติดกันเป็นหมู่เรือน การใช้อาคารเป็นการค้าขายสินค้า กับพักอาศัย ของสด ของแห้ง และบริการแก่คนภายในชุมชนและคนจากถิ่นอื่น และแบบพักอาศัยอย่างเดียวในกลุ่มที่ถัดจากบริเวณตลาด บริเวณปากคลอง ส่วนบริเวณด้านหลังอาคารริมน้ำเป็นท่ารถโดยสาร ที่จอดรถจุดเชื่อมต่อไปยังในตัวจังหวัดกับต่างจังหวัด มีถนนเข้าถึงผ่านยังริมตึกแถว (แผนที่ 4.3)

การใช้อาคารมีความหนาแน่น ใช้อาคารส่วนใหญ่ บริเวณริมคลองอัมพวา เพื่อการค้า/ตั้งวางแผงขายของ เป็นท่าขึ้นลง เรือ ไว้บริการทางน้ำ ส่วนบางอาคารเป็นตึกสำหรับพักอาศัยเก็บของ (แผนที่ 4.4)

ปัญหาของสภาพอาคารเป็นตึกแถวสมัยใหม่ มีสภาพสกปรก โทรม แออัด มีการต่อเติมจากชั้นบนสุด (ดาดฟ้า) เป็นแบบสภาพที่ยังคงไม่เก่าแก่มากนัก สภาพไม่ทรุดโทรม ด้รับการดูแล ส่วนอาคารเรือนไทยโบราณ มีสภาพเก่าแก่ ทรุดโทรมชำรุด เก่าแก่ และบางอาคารเป็นอาคารไม้สมัยก่อนมีสภาพทรุดโทรม ไม่มีการดูแล ปล่อยให้ร้าง ไม่มีผู้อยู่อาศัย (แผนที่ 4.18)

1.2 กิจกรรมการใช้อาคาร กับ พื้นที่ว่าง

กิจกรรมการใช้อาคารเพื่อการค้า จะหนาแน่นบริเวณริมคลอง หน้าตลาด เนื่องจากมีการตั้งวางขายของ แผงขายของ รถเข็น ตามทางเดินเท้าริมน้ำ หรือการยื่นวางสินค้าออกมาจากหน้าร้าน ล้ำเข้ามาที่ทางเดินเท้า จึงมีกิจกรรมการใช้อาคารเพื่อการค้า และบริการหนาแน่น บริเวณนี้ ได้แก่ ท่าขึ้น - ลง เรือ 2 แห่ง (ปัจจุบันใช้งานเพียงแห่งเดียว) ใช้งับ - ส่งคนขนถ่ายสินค้าขายที่ตลาด และอาคารพาณิชย์กรรมที่ใช้สำหรับบริการไว้รองรับชุมชน เช่น ร้านขายอาคาร ร้านเสริมสวย ร้านขายยา ร้านถ่ายรูป เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการค้ารายย่อย บริเวณทางเดินเท้า ตั้งวางสินค้า เช่น แผงขายของ หรือ รถเข็นของสด หมู ไก่ ขาชนม ผลไม้ เป็นต้น (ภาพที่ 4-1)

ภาพที่4-1 แสดงพื้นที่ตลาดหน้าบ้านและทางเดินเข้าจากสะพาน บริเวณติดพื้นที่ริมน้ำ

กิจกรรมการใช้พื้นที่ว่างตรงทางเดินเท้า ของอาคารตึกแถว หน้าร้าน ตั้งวางสินค้าขายของ เก็บของ มีการยื่นกันสาดบังแดด เป็นหลังคาตลอดริมฝั่งคลอง มีบันไดทำน้ำหน้าตลาดเป็นที่ล้างจาน ซักล้างของพ่อค้า แม่ค้า ส่วนพื้นที่ว่างด้านหน้าของอาคารเรือนไทย เป็นระเบียบทางเดิน ใช้พื้นที่นั่งเล่น พักผ่อนหย่อนใจ เป็นสวน ตั้งวางกระถางต้นไม้หน้าบ้าน ส่วนหลังบ้านเป็นถนน หรือที่ว่างปล่อยทิ้ง ไว้จอตกรถ/ทิ้งขยะ ซึ่งสร้างต่อเติมติดๆ กัน (ภาพที่ 4-2)

พื้นที่ตลาดริมน้ำ จับพื้นที่ทางเดินค้าขาย และใช้บันไดทำน้ำลงไปซักล้าง ภาชนะของพ่อค้าแม่ค้า

ท่าเทียบเรือ นอกจากเป็นจุดบริการขึ้น ลงเรือ แล้วยังใช้เป็นที่นั่งพักผ่อน ชุมชุมกันของชาวบ้าน

พื้นที่ด้านหลังอาคาร ที่ปล่อยว่างเป็นที่จอตกรถส่วนตัวของพ่อค้า แม่ค่านำของมาขายในตลาด

ถนนที่เข้าถึงพื้นที่ริมน้ำเป็น บริเวณค้าขาย จุดขึ้นรถโดยสาร และที่จอตกรถ

ภาพที่ 4-2 แสดงการใช้พื้นที่กิจกรรม ของบริเวณชุมชนตลาด

1.3 สรุปความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนในชุมชนตลาด(แผนที่ 4.5)

ตารางที่ 4.1

พื้นที่บริเวณชุมชน	ผู้ใช้	กิจกรรม	พื้นที่ใช้ทำกิจกรรม
ชุมชนตลาด	<p>กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า</p> <p>กลุ่มคนรับจ้างบริการ</p> <p>กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป</p>	<p>- ขายของ(เป็นแบบตั้งแผงขาย แบบรถเข็นขาย)</p> <p>- ชักล้าง</p> <p>- รับจ้างบริการขับเรือ</p> <p>- รับจ้างบริการมอเตอร์ไซค์</p> <p>- รับจ้างบริการรถโดยสาร</p> <p>- จอดรถ</p> <p>- พักผ่อน นั่งเล่น ออกกำลังกาย</p>	<p>- หน้าบ้านพื้นที่ทางเดินริม น้ำ ถนนทางเดินเข้าตลาด และเทศบาล ทางขึ้นบันไดข้ามคลอง ริมถนนด้านหลังอาคารตึกแถว</p> <p>- ใช้บันไดริมน้ำลงไปล้างอุปกรณ์ที่ทำน้ำหน้าตลาด หรือทำเทียบเรือ</p> <p>- ทำเทียบเรือริมน้ำหน้าตลาด</p> <p>- ริมถนนประชาเสรษฐ์ หลังตลาด</p> <p>- ริมถนนศรีอัมพวา และถนนสมบุญ</p> <p>- จอดรถมอเตอร์ไซค์ จักรยานหน้าบ้าน ตลอดแนวริมคลอง</p> <p>- จอดรถยนต์ ด้านหลังอาคาร 2 ฝั่งถนน และที่ว่างด้านหลัง</p> <p>- พื้นที่ทำเทียบเรือริมน้ำ</p> <p>- พื้นที่มานั่งริมน้ำ หน้าบ้าน</p> <p>- พุดบาท ริมแม่น้ำ หน้าอำเภอ</p> <p>- เหยิงขายของที่ไม่ได้ใช้งานในตอนเย็น</p>

แผนที่ 4.3 แสดงลักษณะอาคาร บริเวณชุมชนตลาด

สัญลักษณ์

- ร่วมสมัย หรือตึกแถวค.ส.ล
- เรือนแถวไม้
- ทรงไทยโบราณไม้
- เรือนพื้นบ้านหรือต่อเติม

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

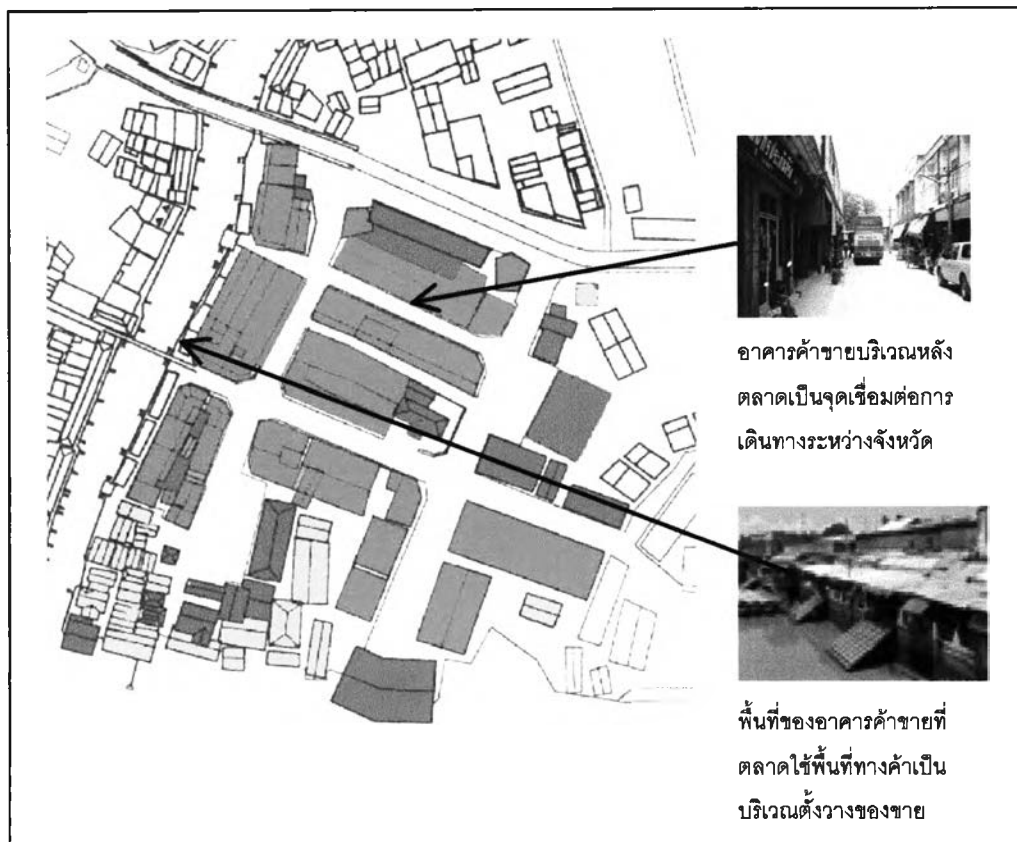

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.4 แสดงการใช้อาคาร บริเวณชุมชนตลาด

สัญลักษณ์

- พักอาศัย
- ที่ทำการราชการ
- เก็บของ/ ปิดไว้
- พักอาศัยกับค้าขาย
- โรงเรียน
- ค้าขาย
- วัด/โรงเรียน

ที่มา : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

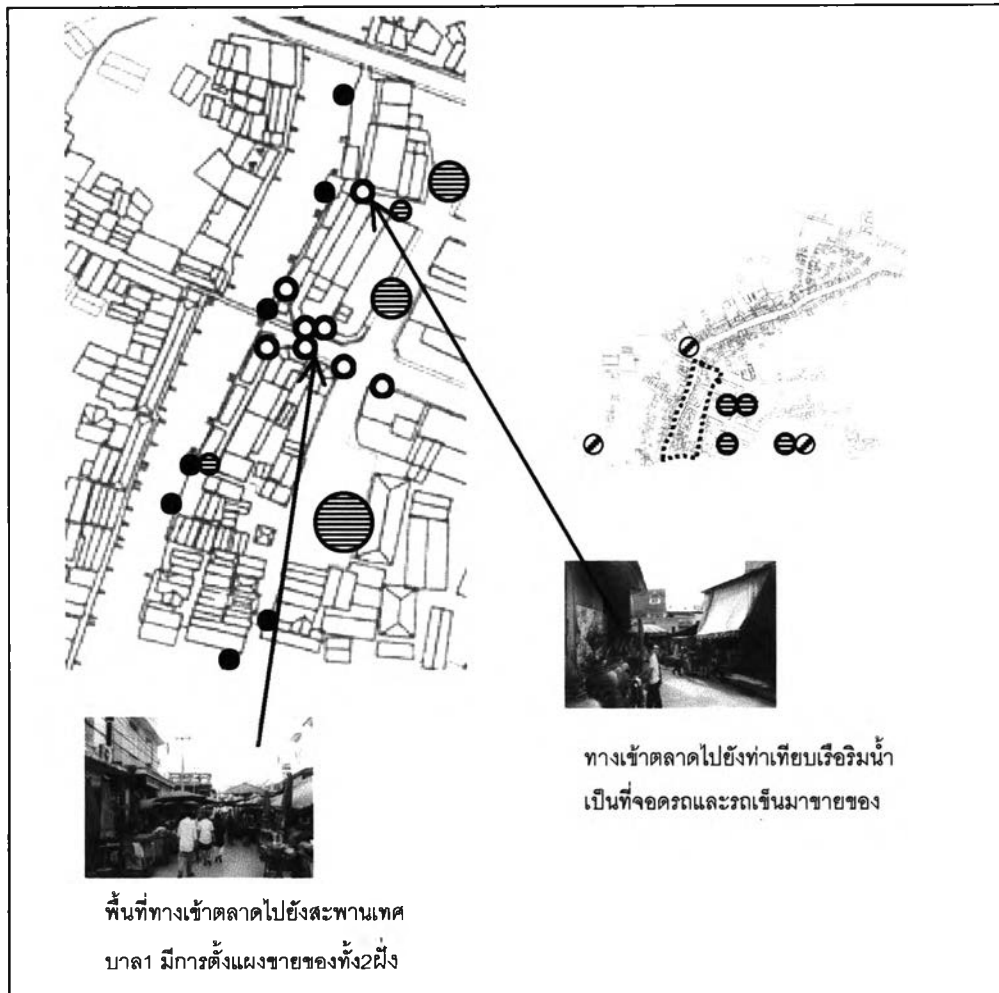
นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน

0 20 60 เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.5 แสดงลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่ของชุมชนตลาด

สัญลักษณ์

- บริเวณชุมชนตลาด
- จอดรถ
- นั่งเล่น / อาน้ำ / ชักล้าง
- ออกกำลังกาย/พักผ่อน
- ขายของ

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน

0 20 60 เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. บริเวณชุมชนริมคลอง (เลียบบนที่)

2.1 ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณ ทางฝั่งเทศบาลตั้งแต่สะพานข้ามคลอง(สะพานเดชาติศร) จนถึงบริเวณหน้าวัดพระยาญาติ (วัดปากง่าม) ลักษณะอาคารของชุมชนนี้ มีรูปแบบเป็นอาคารเรือนแถวไม้สูง 1-1.5 ชั้น มีการใช้อาคารเพื่อการพักอาศัย หรือพักอาศัยหรือ พักอาศัยกับค้าขาย ซึ่งอยู่เป็นแบบเช่าอยู่ของห้องแถว 1 ห้อง -3 ห้อง แต่ละครัวเรือน มีการทำสินค้าผลิตภัณท์ หรือสิ่งของไว้ขายหน้าบ้านเรือนแถว เพื่อให้เก็บของเป็นโกดังสินค้า ในบริเวณที่มีรูปแบบอาคารพาณิชย์สูง 2-3 ชั้น ชั้นแทรกระหว่าง อาคารเรือนแถวไม้ ใช้อาคารเพื่อพักอาศัย ถัดเข้าไปตอนในเป็น อาคารเรือนไทยยกพื้นสูง อาคารบ้านเดี่ยวร่วมสมัย สูง 2 ชั้น ใช้พักอาศัย และอาคารโกดังเก็บของ จอดรถในแต่ละบ้าน เป็นพื้นที่ด้านหลังเรือนแถว ริมน้ำเป็นสวนมะพร้าว ลำคลอง ร่องสวน เป็นพื้นที่คั่นระหว่างบ้านกับถนนประชาเศรษฐ์ (แผนที่ 4.6)

การใช้อาคาร มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็น พื้นที่เกษตรกรรมเป็นสวนมะพร้าวซึ่งอยู่ด้านหลังอาคารริมน้ำ ส่วนอาคารเรือนแถวตั้งอยู่หนาแน่นบริเวณริมคลอง เป็นอาคารที่วางตามแนวขนานกับคลอง ใช้พักอาศัยสลับกับร้านค้าขายและบริการ โดยมีการขายของชำ ขายสินค้าทางการเกษตร มีร้านเสริมสวย ตัดผม คลินิกอนามัยชุมชน โดยลักษณะการใช้พื้นที่อาคาร จะมีช่องว่างระหว่างอาคารเป็นทางเดิน เชื่อมระหว่าง พื้นที่ริมคลองกับ พื้นที่ในสวนบนฝั่งด้านใน (แผนที่ 4.7)

ปัญหาของสภาพอาคาร มีสภาพเรือนแถวไม้ ที่มีความทรุดโทรม ขาดการดูแล ปรังปรุง เกิดช่องระหว่างอาคาร เป็นที่เก็บของ วัชกร้างไว้ มีบางหลังมีการปรับปรุงต่อเติมจากเดิม เปลี่ยนรูปทรงหลังคา วัสดุไม้ แต่เป็นส่วนน้อย ส่วนอาคารพาณิชย์ ค.ส.ล.มีสภาพแข็งแรง ไม่ทรุดโทรมหรือชำรุด(แผนที่ 4.18)

2.2 กิจกรรมการใช้อาคารกับพื้นที่ว่าง

กิจกรรมการใช้อาคาร ใช้เพื่อการค้าขาย เช่น ขายของชำ ร้านทำขนมไปวางขายขายอุปกรณ์สิ่งอุปโภค บริโภค ไว้สำหรับขายภายในชุมชน โดยอยู่บริเวณจุดทางแยก ปากทางเข้าพื้นที่ด้านใน กระจายตามแนวริมคลอง แต่อาคารที่ไว้สำหรับบริการ เช่น ร้านตัดเสื้อ ตัดผม มีอยู่ไม่มาก เป็นลักษณะการบริการย่อยในชุมชน นอกจากนั้นเป็นอาคารใช้พักอาศัยเป็นส่วนมาก

กิจกรรมการใช้พื้นที่ว่าง จะสัมพันธ์กับกิจกรรม ของการใช้อาคาร คือพักอาศัยและขายของ จะใช้พื้นที่บริเวณทางเดินเท้าด้านหน้าบ้านที่เชื่อมถึงกันเป็นทางสัญจรหลัก จะมีการใช้ประโยชน์กันอย่งเต็มที่ เช่น การนำสินค้าต่างๆ มาวางขาย ตามหน้าร้านของตน หรือขนส่งสิ่งของจากตลาดอัมพวา และจากเรือในคลอง ส่วนบริเวณใช้เพื่อพักอาศัยจะมีการใช้ทางเดินหน้า

บ้านนั่งพักผ่อน วางม้านั่งเล่น กระจ่างต้นไม้ เป็นที่จอดรถจักรยาน มอเตอร์ไซค์ ซึ่งทำให้ทางเดินเท้าคับแคบ การสัญจรของผู้คนติดขัด

สวนสะพานคอนกรีตข้ามคลองอัมพวา เป็นตัวเชื่อมการสัญจรระหว่างฝั่งชุมชนริมคลอง นี้กับฝั่งชุมชนประชาอุทิศใช้เดินข้าม สะพานนี้เป็นทางสัญจรหลักแห่งเดียว อยู่ห่างไกลจากสะพานเทศบาล 1 ไม่สะดวกในการใช้งาน สัญจรระหว่าง 2 ฝั่งคลอง (ภาพที่ 4-3)

พื้นที่ริมน้ำใช้ในการซื้อของจากเรือที่ผ่านมาหน้าบ้าน และ ใช้บันไดทาน้ำหน้าบ้านลงไปตักน้ำเป็นกิจวัตรประจำวัน

อาคารที่ใช้เป็นร้านขายของ จะใช้พื้นที่ทางเดินริมน้ำวางของ เห็นได้จากกรมน้ำ และใช้พื้นที่ทางเดินริมน้ำขี่จักรยานเล่น

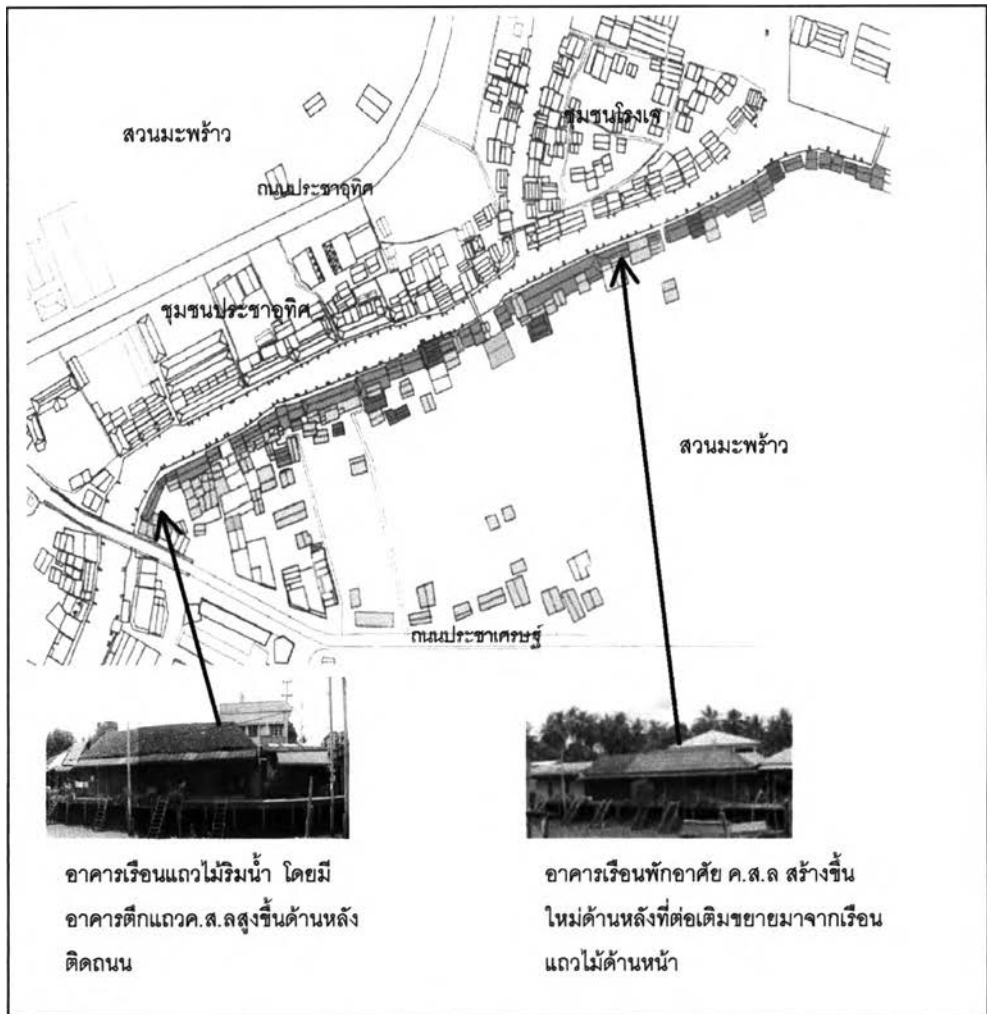
พื้นที่ริมน้ำในชุมชนริมคลองใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนโดยการต่อเย็นศาลาจากทางเดินริมน้ำ และการเดินทางโดยใช้รถมอเตอร์ไซค์บนทางเท้าหน้าบ้านเสียบริมคลอง

ภาพที่ 4-3 แสดงการใช้พื้นที่กิจกรรมของบริเวณชุมชนริมคลอง

2.3. สรุปความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ของกลุ่มคน ในชุมชนริมคลอง (แผนที่ 4.8)

ตารางที่ 4.2

พื้นที่บริเวณชุมชน	ผู้ใช้	กิจกรรม	พื้นที่ใช้ทำกิจกรรม
ชุมชนริมคลอง	<p>กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า</p> <p>กลุ่มคนรับจ้าง</p> <p>กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ชายของ - พื้นที่ซีกล่าง อาน้ำ - ขนส่งของ - จอดรถยนต์ - อาน้ำ ซีกล่าง - จอดรถ - พักผ่อน นั่งเล่น - จอดรถ 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่หน้าบ้านและในบ้านของตนเอง ใช้วางของสินค้า และใช้วางสินค้าทางเดินริมน้ำ - บันได ทำน้ำ หน้าบ้าน - ใช้พื้นที่ทางเดินทางเดินริมคลองข้ามส่งของ มาจากเรือ มีไม้เดินพาดกับกานเรือ ขนส่งวางของตรงทางเดิน - จอดด้านหลังพื้นที่ว่าง ที่ติดถนนประชาเศรษฐกิจ - พื้นที่บันได หน้าบ้าน - จอดรถมอเตอร์ไซค์ จักรยาน หน้าบ้าน - ศาลาทำน้ำ ทางเดินหน้าบ้าน - ประตูพื้นบ้าน - ม้านั่งหน้าบ้าน - เฝิงจอดรถ ยื่นมาริมน้ำ - ทางเดินริมน้ำหน้าบ้าน - จอดรถยนต์ด้านหลัง ริมถนนประชาเศรษฐกิจ

แผนที่ 4.6 แสดงลักษณะอาคาร บริเวณชุมชนริมคลอง

สัญลักษณ์

- ร่วมสมัยหรือตึกแถว ค.ส.ล
 - เรือนแถวไม้
 - ทรงไทยโบราณไม้
 - เรือนพื้นบ้าน หรือต่อเติม
- ที่มา : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

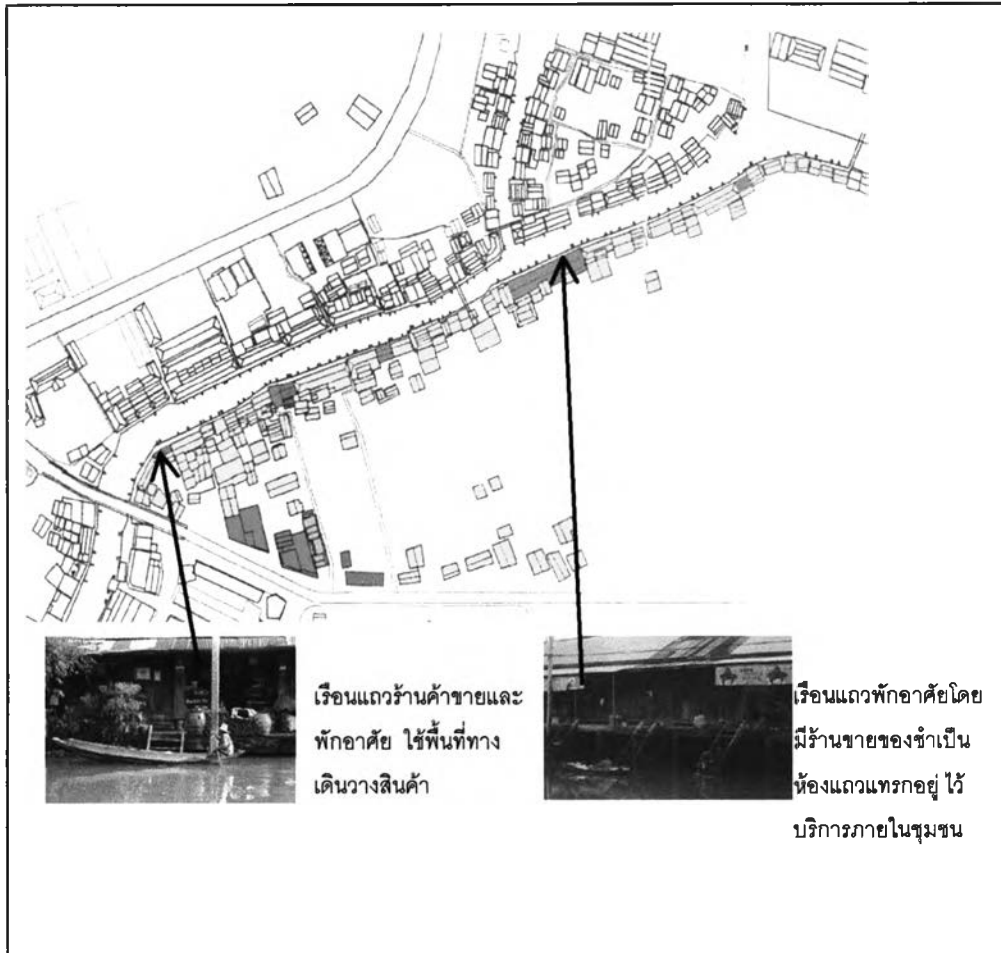

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.7 แสดงการใช้อาคาร บริเวณชุมชนริมคลอง

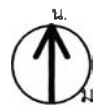
สัญลักษณ์

- พักอาศัย
- พักอาศัยกับค้าขาย
- ค้าขาย
- ที่ทำการราชการ
- โรงเรียน
- วัด/โรงเรียน
- เก็บของ/ปิดไว้

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

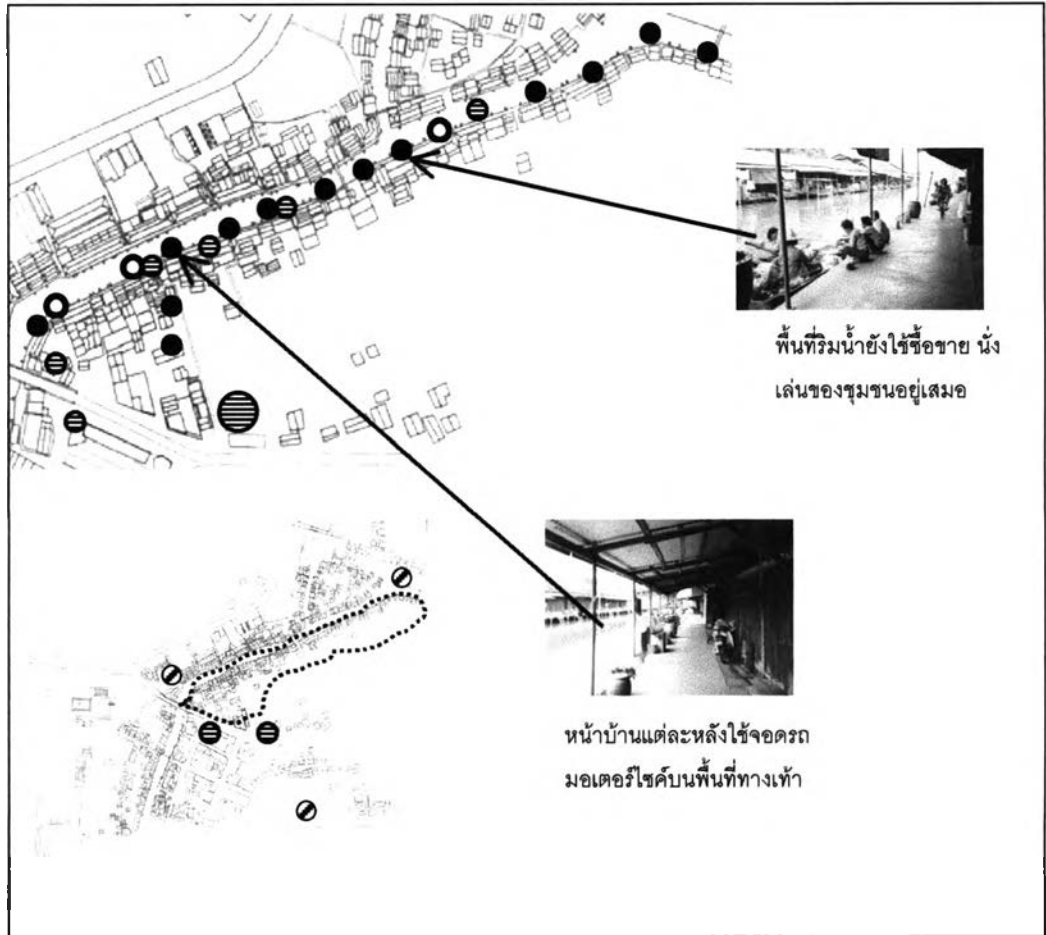
นายนิติ ลิศนันท์

0 10 30 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.8 แสดงลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่ของชุมชนริมคลอง

สัญลักษณ์

- บริเวณชุมชนตลาด
- จอดรถ
- นั้งเล่น / อาบน้ำ / ซักล้าง
- ออกกำลังกาย/พักผ่อน
- ชายของ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน 0 20 60 เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. บริเวณชุมชนหน้าวัด

3.1. ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณ ฝั่งวัดอัมพวันเจติราม ตั้งแต่ปากคลองอัมพวา จนถึงสะพานข้ามคลอง (สะพานเดชาดิศร) ลักษณะอาคารของชุมชนนี้มีรูปแบบ เป็นอาคารตึกแถวสูง 2 ชั้น และอาคารแถวเรือนไม้สูง 1 ชั้น เรียงเป็นแนวสลับกันโดยบริเวณ ด้านตรงข้ามกับตลาดอัมพวามีอาคารพาณิชย์สมัยใหม่ หนาแน่นสูง 2-3 ชั้น ถัดเข้าไปภายใน เป็นทางเชื่อม ไปวัดอัมพวา มีทางเดินคอนกรีตไปยังกลุ่มอาคารด้านหลังริมคลอง เป็นบ้านเดี่ยวไม้และค.ศ.ลสลับกันสูง 1-2 ชั้น มีรั้วรอบขอบชิดแน่นนอน แทรกด้วยอาคารเรือนไทยโบราณ เรือนแถวใกล้ริมน้ำสูง 1 ชั้น เพราะพื้นที่ด้านหลัง ตอนในนี้ส่วนหนึ่งเป็นโรงเรียนเทศบาลอัมพวา ซึ่งมีอาคารเรียนขนาดใหญ่สูง 6 ชั้น ประชิดกับบ้านเรือนริมน้ำ ส่วนด้านหลังอาคารพาณิชย์เป็นพื้นที่ว่าง รกร้าง เป็นลักษณะบ้านเดี่ยว ขยายตัวมาจากอาคารริมคลอง ต่อเติมบ้านขยายออกมาด้านหลังที่ว่างโล่งใช้เป็นทางเดินเท้าเชื่อมระหว่างกันแทน (แผนที่ 4.9)

การใช้อาคารพาณิชย์ที่เป็นตึกแถวจะใช้พื้นที่อาคารพาณิชย์ริมคลอง เหมือนกับหน้าตลาดคือเป็นทั้งแบบพักอาศัยด้านหลังและค้าขายด้านหน้าหันหาคลอง โดยจะขายสินค้าเช่น อุปกรณ์เครื่องใช้ในการก่อสร้าง การเกษตร ขายกล้วยเดี่ยว ขายของชำ เป็นต้น ส่วนอาคารตึกสมัยก่อนบริเวณด้านมุมปากคลอง ใช้เป็นที่ทำการไฟฟ้า เป็นหน่วยราชการแห่งเดียวที่ตั้งอยู่ ริมน้ำในชุมชน ส่วนอาคารเรือนแถวไม้ริมน้ำยังมีการทำการค้าแบบเดิม เช่น ร้านขายทอง ร้านตัดเสื้อ แต่จะมีร้านรับซ่อมทีวี เพิ่มขึ้นมา นอกนั้นจะใช้เป็นที่พักอาศัย หรือ ปิดร้างไว้ ถัดเข้าไปตอนในด้านหลัง เป็นที่อยู่อาศัยทั้งหมด และเป็นที่ย่างด้านหลัง มีที่ของโรงเรียน เทศบาล และวัดอัมพวัน ที่ใช้จอดรถ หลักของชุมชน (แผนที่ 4.10)

ปัญหาของสภาพอาคารเป็นตึกแถว อาคารพาณิชย์ที่มีความทันสมัย ทั้งสี วัสดุ แข็งแรง สภาพไม่ทรุดโทรม มากนัก ยกเว้นบ้านเรือนแถวไม้ริมน้ำส่วนใหญ่ มีสภาพเก่าแก่ทรุดโทรม ปล่อยชำรุด นอกจากใช้เป็นร้านค้า มีการดูแลปรับปรุงให้คงสภาพสวยงาม ถัดด้านในเข้าไปเป็นบ้านสมัยใหม่ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก คงสภาพแข็งแรงมั่นคง ได้รับการดูแล ความชำรุดทรุดโทรม เพราะว่ามีผู้อยู่อาศัยหรือใช้อยู่เพื่อค้าขาย (แผนที่ 4.18)

3.2 กิจกรรมการใช้อาคาร กับ พื้นที่ว่าง

กิจกรรมการใช้อาคารย่านพาณิชย์กรรม แบบใช้พักอาศัยกับค้าขาย และเป็นอาคารที่ทำกรราชการซึ่งอยู่บริเวณริมน้ำ ส่วนใหญ่เป็นที่สำหรับการค้าขายสินค้าภายในร้าน และใช้พื้นที่ทางเดินหน้าร้านวางสินค้าและ ยังใช้พื้นที่บริเวณนี้เป็นจุด ขึ้น-ลงเรือโดยสาร เรือรับจ้าง ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งของย่านพาณิชย์กรรม จะหนาแน่นบริเวณฝั่งตรงข้ามกับตลาดอัมพวา ซึ่งมีการเชื่อมถึงกันโดยใช้สะพานเทศบาลเชื่อมระหว่างย่านการค้าทั้งสองฝั่งชุมชนตลาดกับชุมชนหน้าวัด

นอกจากนั้นการใช้พื้นที่กิจกรรมด้านหน้าอาคารที่ทางเดินเท้าริมน้ำ ใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนที่จอดรถ และทางสัญจรของมอเตอร์ไซค์ ที่มาซื้อหรือขนส่งของตามร้านโดยใช้เส้นทางไปจนถึงบริเวณปากคลองที่มีอาคารที่ทำการไฟฟ้าเป็นจุดจอดรถผู้มาติดต่อ เสียค่าไฟเกิดความคับแคบ บริเวณทางเดินริมน้ำ ส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมด้านหลัง เป็นอาคารใช้พักอาศัย มีพื้นที่ว่างของชุมชนกระจัดกระจายตามกลุ่มของบ้าน และที่ว่างของทางเดินเท้า ใช้นั่งเล่น ที่จอดรถมอเตอร์ไซค์ รถยนต์ส่วนตัว เป็นต้น บริเวณพื้นที่ ติดถนนประชาเศรษฐกิจที่ใช้สัญจร ใช้ตั้งเพิงร้านค้า ขายอาหาร ร้านขนม โดยใช้รถเข็นจอดบริเวณทางเท้า เชื่อมไปยังสะพานเทศบาล 1 ซึ่งอาคาร 2 ข้างทางเดิน เป็นร้านค้า เช่นร้านขายของชำ ร้านทำเหล็กตัด โรงกลึง ร้านตัดผม เพื่อใช้ประโยชน์จากกิจกรรม ของทางเดินที่เป็น ทางสัญจร หลักของชุมชน ที่ใช้เดินไปมา(ภาพที่4-4)

พื้นที่ทางเดินเท้าหน้าบ้านพักอาศัย ใช่วางสัมภาระ ใ่อ่ง ถังน้ำ และจอดรถมอเตอร์ไซค์ไว้ปะปนบนทางเดินริมน้ำ

จุดขึ้น-ลงเรือรับจ้าง ที่จอดรถรับส่งนักเรียน มาจากฝั่งวัดอัมพวันฯ

สองข้างทาง ของทางเข้าไป ในพื้นที่ริมน้ำ เป็นที่ค้าขาย

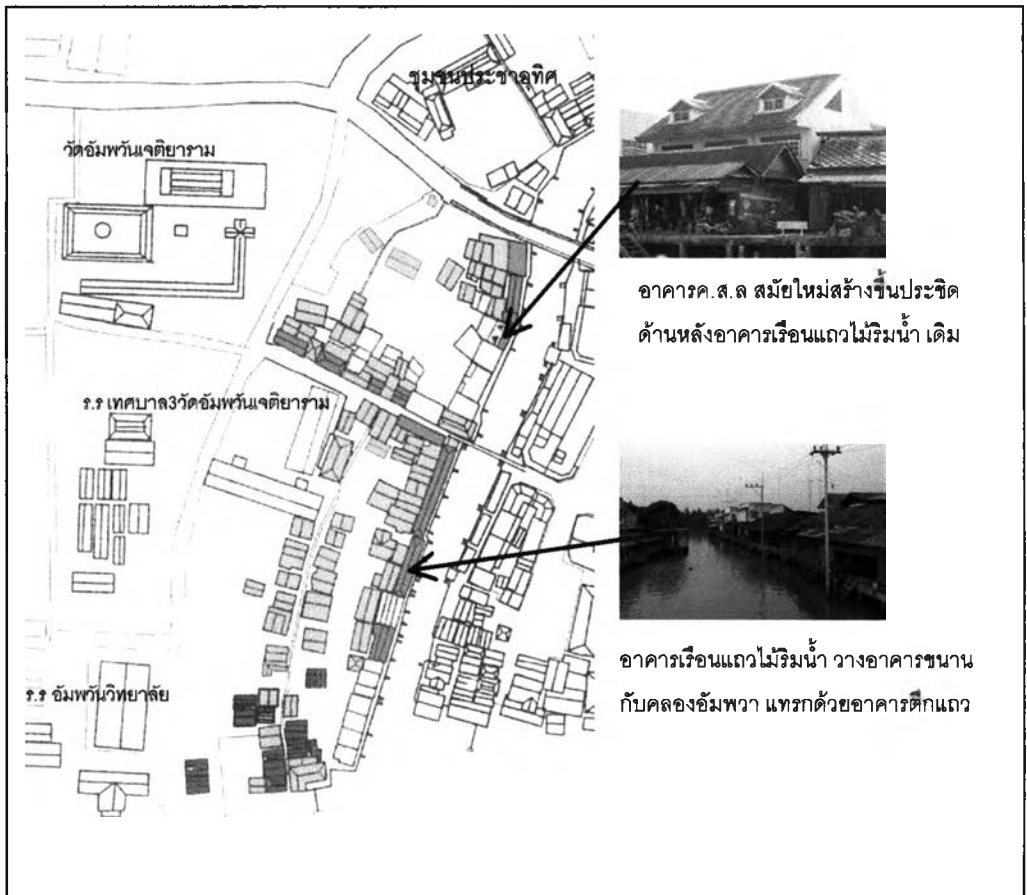
ทางเดินริมน้ำ หน้าทำการไฟฟ้าของชุมชน ใช้เป็นที่จอดรถ ทางเดินคับแคบ มีศาลาพักผ่อนริมน้ำ

ภาพที่ 4-4 แสดงการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของบริเวณชุมชนหน้าวัด

3.3 สรุปความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของกลุ่มคน ในชุมชนหน้าวัด(แผนที่4.11)

ตารางที่ 4.3

พื้นที่บริเวณชุมชน	ผู้ใช้	กิจกรรม	พื้นที่ใช้ทำกิจกรรม
ชุมชนหน้าวัด	กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า	- ขายของ	- ใช้ทางเดินหน้าบ้าน ตั้งวางของขาย และจุดทางแยก ระหว่างทางเดิน และปากทางขึ้น สะพานข้ามคลอง
	กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชน	- ชักล้าง อาบน้ำ	- วางขายของหน้าร้าน และทางเดินเท้าหน้าร้าน - พื้นที่ว่างด้านหลังติดกับถนนทางเข้าชุมชน - บันไดทำน้ำ หน้าบ้าน
		ออกกำลังกาย พักผ่อน นั่งเล่น	- บริเวณลานโล่ง ในวัดอัมพวัน - สนามในโรงเรียน - ทางเดินหน้าบ้านริมน้ำ - ศาลา ริมน้ำ - ม้านั่ง หน้าบ้าน
	กลุ่มเจ้าหน้าที่พนักงาน	- จอดรถ	- จอดรถมอเตอร์ไซด์ทางเท้า หน้าบ้าน ริมน้ำ - จอดรถยนต์ ที่วัด และที่ว่างด้านหลังอาคาร
กลุ่มคนรับจ้าง	- จอดรถ	- จอดรถมอเตอร์ไซด์ พื้นที่ริมน้ำ สุดทางเดิน ตรงปากคลอง อัมพวา	
	- จอดเรือ	- จอดรถยนต์ พื้นที่ด้านหลังอาคาร บริเวณหน้าโรงเรียน	
	- พักผ่อนนั่งเล่น	- เก็บจอดเรือ ด้านหน้าอาคาร การไฟฟ้าแบบซ้อนลำ ติดกับทางเท้าริมน้ำ - นั่งเล่น บริเวณทางมายืน ริมน้ำ หน้าที่ทำการ	
	- จอดเรือบริการรับส่ง	- พื้นที่ริมน้ำ หน้าร้านขายของ ตรงข้ามกับท่าเทียบเรือ หน้าตลาด	
	- อาบน้ำ พักผ่อน	- บันได หน้าบ้าน	

แผนที่ 4.9 แสดง ลักษณะอาคาร บริเวณชุมชนหน้าวัด

สัญลักษณ์

- ร่วมสมัย หรือ ตึกแถวค.ส.ล
- เรือนแถวไม้
- ทรงไทยโบราณไม้
- เรือนพื้นบ้านไม้ หรือ ต่อเติม

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

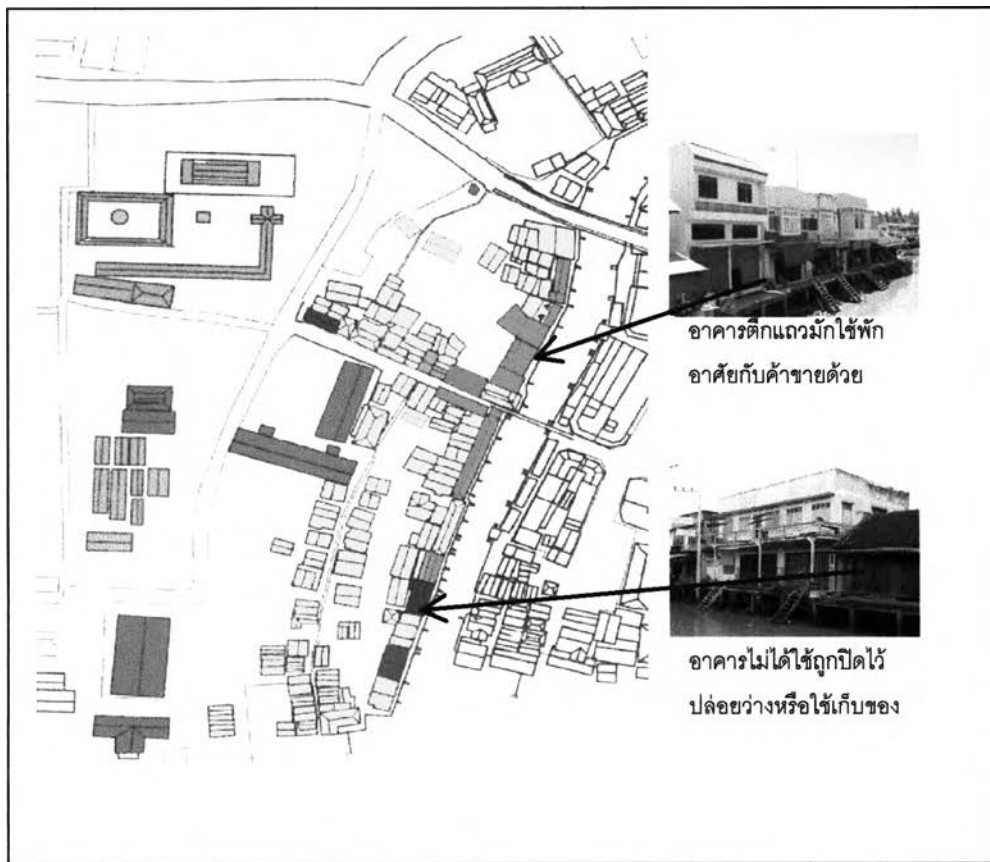
นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน

0 20 60 เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารตึกแถวมักใช้พักอาศัยกับค้าขายด้วย

อาคารไม่ได้ใช้ถูกปิดไว้ปล่อยว่างหรือใช้เก็บของ

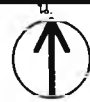
แผนที่ 4.10 แสดงการใช้อาคาร บริเวณชุมชนหน้าวัด

- สัญลักษณ์
- พักอาศัย
 - พักอาศัยกับค้าขาย
 - ค้าขาย
 - ที่ทำการราชการ
 - โรงเรียน
 - วัด/ โรงเจ
 - เก็บของ/ ปิดไว้

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.11 แสดงลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่ของชุมชนหน้าวัด

สัญลักษณ์

 บริเวณชุมชนหน้าวัด	 จอดรถ	 นั่งเล่นชุมชน/อาบน้ำ/ซักล้าง
 ออกกำลังกาย/พักผ่อน	 ชายของ	

ที่มา :จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. บริเวณชุมชนประชาอุทิศ

4.1 ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน

บริเวณชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณฝั่งวัดอัมพวา ตั้งแต่สะพานข้ามคลอง (สะพานเดชาดิศร) จนถึงปากทางแยกของคลองบางจากที่ต่อจากคลองอัมพวา อยู่ฝั่งตรงข้ามกับชุมชนริมคลอง ลักษณะอาคารของชุมชนมีรูปแบบอาคารเป็นเรือแถวไม้ 1-2 ชั้น เป็นแนวขนานไปตลอดคลอง อาคารตึกบ้านเรือนไม้เป็นบ้านเดี่ยวไม้สูง 2 ชั้น สร้างแทรกกับอาคารเรือแถว และอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงหลัง สูง 2 ชั้น บริเวณติดกับสะพานเดชาดิศร

ส่วนถัดเข้าไปตอนในจะเป็นบ้านเดี่ยวที่เป็นหลังเดี่ยวไม้สูง 1-2 ชั้น อยู่ต่อเนื่องจากฝั่งด้านหน้าทำให้เกิดที่ว่างระหว่างอาคารด้านในกับเรือนแถวที่อยู่ริมคลอง นอกนั้นยังมีอาคารบ้านเดี่ยว ค.ส.ล 2 ชั้น ปลุกขึ้นใหม่จากการรื้อย้ายของเดิม และยังมี อาคารตึกแถวสมัยใหม่ (ทาวน์เฮาส์) อยู่ด้านหลังติดกับ ถนนประชาอุทิศ ด้านในพื้นที่ จะเป็นเส้นทางสัญจร สายรองจากประชาเศรษฐกิจ ภายในชุมชนประชาอุทิศ กับชุมชนโรงเจ (แผนที่ 4.12)

การใช้อาคาร ส่วนใหญ่เพื่อการพักอาศัย รองลงมา แบบพักอาศัยและค้าขายร่วมกัน บริเวณที่จะมีการค้าขาย จะเป็นบริเวณทางแยกของคลอง หรือศูนย์รวมกิจกรรม คือบริเวณหน้าโรงเรียนราษฎร์ยกเอง จะมีร้านค้า และบริเวณทางแยกไปคลองบางจาก จะมีอาคารร้านค้าบริเวณสะพานข้ามคลอง ส่วนอาคารที่ใช้เพื่อการศึกษา คือบริเวณใกล้สะพานเดชาฯ มีโรงเรียนราษฎร์ยกเอง ตั้งอยู่เป็นอาคารไม้เก่า 2 ชั้น เป็นบริเวณพื้นที่โล่งที่ติดริมคลองของชุมชนนี้ ส่วนทางด้านในใช้พื้นที่เป็นการพักอาศัยเป็นหลักจนถึงถนนด้านใน (แผนที่ 4.13)

ปัญหาของสภาพอาคารโดยทั่วไปของเรือนแถวริมน้ำ มีสภาพที่ไม่เสื่อมโทรมมากนัก มีลักษณะชำรุดเป็นบางจุด เช่น หลังคา ฝาเรือน แต่สำหรับสภาพอาคารตอนในเข้าไปมีความทรุดโทรมมาก ตั้งแต่ทางเดินเท้าเป็นช่องทางเข้าไปเป็นพื้นไม้ ไม่แข็งแรง พื้นที่โล่ง ปล่อยกร้าง มีชอกหลิบ อาคารไม้ทั้งแบบบ้านเดี่ยว 2 ชั้น และบ้านเดี่ยว 1 ชั้น เรือนแถว อยู่ในสภาพเก่าแก่ขาดการดูแล ทำให้ทรุดโทรม จะเป็นอันตรายต่อผู้ใช้อาคารได้ (แผนที่ 4.18)

4.2 กิจกรรมการใช้อาคาร กับ พื้นที่ว่าง

กิจกรรมการใช้อาคารเพื่อการค้า ใช้พื้นที่บริเวณทางเดินริมน้ำ ชายของชำ ที่เป็นร้านค้าจะตั้งวางของขายในท้องแถว ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด และเป็นแบบการทำสินค้าภายในบ้านไปขาย เช่น ทำมะพร้าวกะทิ ทำขนม เป็นต้น การใช้พื้นที่ด้านหน้าร้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งวางสินค้า ม้านั่ง ไม้บริการลูกค้า หรืออุปกรณ์ในการทำขายไปขาย ทำให้ทางเดินเท้าด้านหน้า มีขนาดคับแคบลง อีกทั้งยังใช้เส้นทางขนส่งสินค้าทางรถมอเตอร์ไซด์และทางเรือ

ส่วนบริเวณพื้นที่ตอนในด้านหลังอาคารริมน้ำ ใช้พักอาศัยอย่างเดียว แล้วทำสินค้าไว้ขายภายในบริเวณบ้าน โดยใช้พื้นที่โล่งพื้นที่ว่างด้านหลัง เก็บของ วางสิ่งของ นอกจากใช้เป็นทางเดินเชื่อมระหว่างถนนกับพื้นที่ริมน้ำ แต่บริเวณที่ว่างนี้เป็นพื้นที่รกร้างถูกปล่อยว่างจากการรื้อย้าย กลุ่มบ้านในชุมชนที่อยู่ด้านหลังจึงได้ ใช้พื้นที่ว่างวางสิ่งของ อุปกรณ์การค้าขาย สำหรับอาคารพักอาศัยริมน้ำ ใช้พื้นที่ด้านหน้าบ้านเป็นที่วางกระถางต้นไม้ โถงน้ำ ราวตากผ้า หรือ ต่อยื่นเป็นศาลาล้ำเข้าไปในคลอง ส่วนที่ว่างหลังบ้านใช้เก็บของ ปลูกต้นไม้ หรือจอดรถ

ส่วนสะพานข้ามคลองของชุมชน มีใช้เดินข้ามประจำอยู่ 2 จุดคือ สะพานข้ามคลองกลางคลองอัมพวา โดยข้ามฝั่งทั้งสองชุมชน คือระหว่างชุมชนประชาอุทิศกับชุมชนริมคลอง ห่างจากสะพานข้ามคลองบางจากถัดไปที่ปากคลองบางจากไม่มากนัก เดินข้ามระหว่างชุมชนประชาอุทิศกับชุมชนโรงเจ เป็นทางสัญจรหลักของชุมชน ในการใช้พื้นที่ริมคลองเชื่อมโยงถึงกัน(ภาพที่ 4-5)

พื้นที่โล่งว่างของชุมชนที่ใช้เป็นที่ออกกำลังกาย และที่พักผ่อนชงเย็น ในร.ราชพฤกษ์เอง

ถนนประชาอุทิศด้านหลังอาคารเป็นที่จอดรถขนส่งสินค้าของร้านค้าริมน้ำ

พื้นที่ทางเดินเชื่อมระหว่างพื้นที่ริมน้ำกับถนนด้านหลัง ยังมีที่ถูกปล่อยว่างรกร้าง

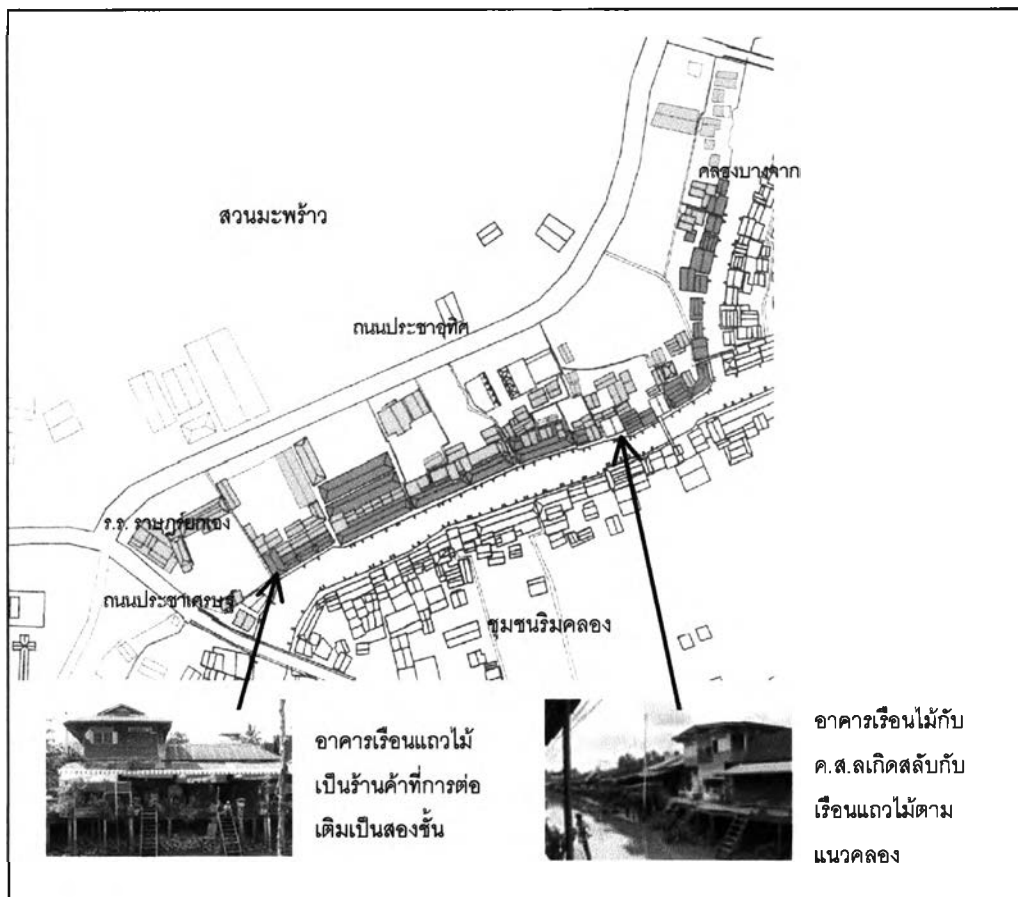
ทางเดินหน้าบ้านเป็นที่นั่งพักผ่อนริมน้ำ ที่มีบรรยากาศเย็นสบาย

ภาพที่ 4-5 แสดงการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของบริเวณชุมชนประชาอุทิศ

4.3 สรุปความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของกลุ่มคนในชุมชนประชาอุทิศ(แผนที่ 4.14)

ตารางที่ 4.4

พื้นที่บริเวณชุมชน	ผู้ใช้	กิจกรรม	พื้นที่ใช้ทำกิจกรรม
ชุมชนประชาอุทิศ	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า - กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชน - กลุ่มข้าราชการ พนักงาน คนรับจ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชายของ - พักผ่อนออกกำลังกาย - อาบน้ำ เล่นน้ำ - จอดรถมอเตอร์ไซด์ - จอดรถยนต์ - ออกกำลังกาย พักผ่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทางเดินริมน้ำ ใช้วางสินค้าหน้าร้าน กระจ่างต้นไม้ และอุปกรณ์ซักล้าง - สนามในโรงเรียน ราษฎร์ยกเอง - ศาลาท่าน้ำ - ทางเดินริมน้ำ - บันได ท่าน้ำ - ทางเดิน ริมน้ำ ที่ว่างหน้าโรงเรียน - จอดรถมอเตอร์ไซด์ พื้นที่ด้านข้างบ้าน พื้นที่ด้านหลังบ้าน และหน้าบ้าน - พื้นที่ด้านหลัง ที่โล่งใต้ต้นไม้ ได้สะพานเดชาติศร หน้าโรงเจ - สนามในโรงเรียน - ศาลาหน้าบ้าน

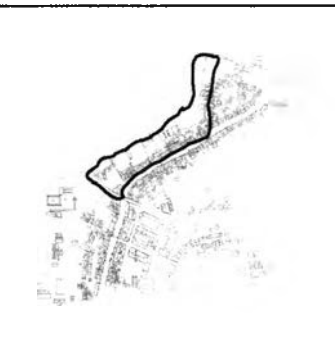

แผนที่ 4.12 แสดง ลักษณะอาคาร บริเวณชุมชนประชาอุทิศ

สัญลักษณ์

ร่วมสมัย หรือตึกแถวค.ส.ล	เรือนแถวไม้
ทรงไทยโบราณไม้	เรือนพื้นบ้านไม้ หรือต่อเติม

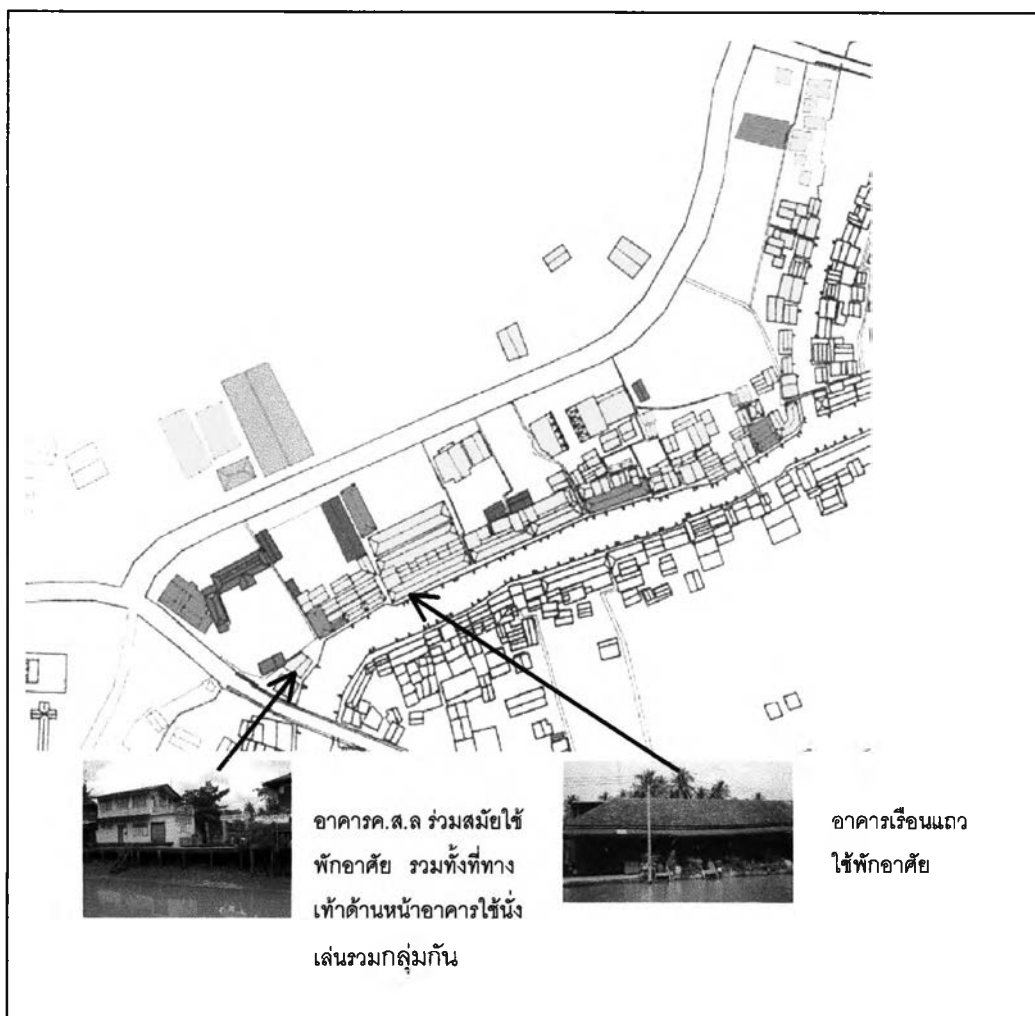
ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์ 0 20 60 เมตร
 มาตรฐาน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.13 แสดงการใช้อาคาร บริเวณชุมชนประชาอุทิศ

สัญลักษณ์

- พักอาศัย
- พักอาศัยกับค้าขาย
- ค้าขาย
- ที่ทำการราชการ
- โรงเรียน
- วัด/โรงเรียน
- เก็บของ/ ปิดไว้

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

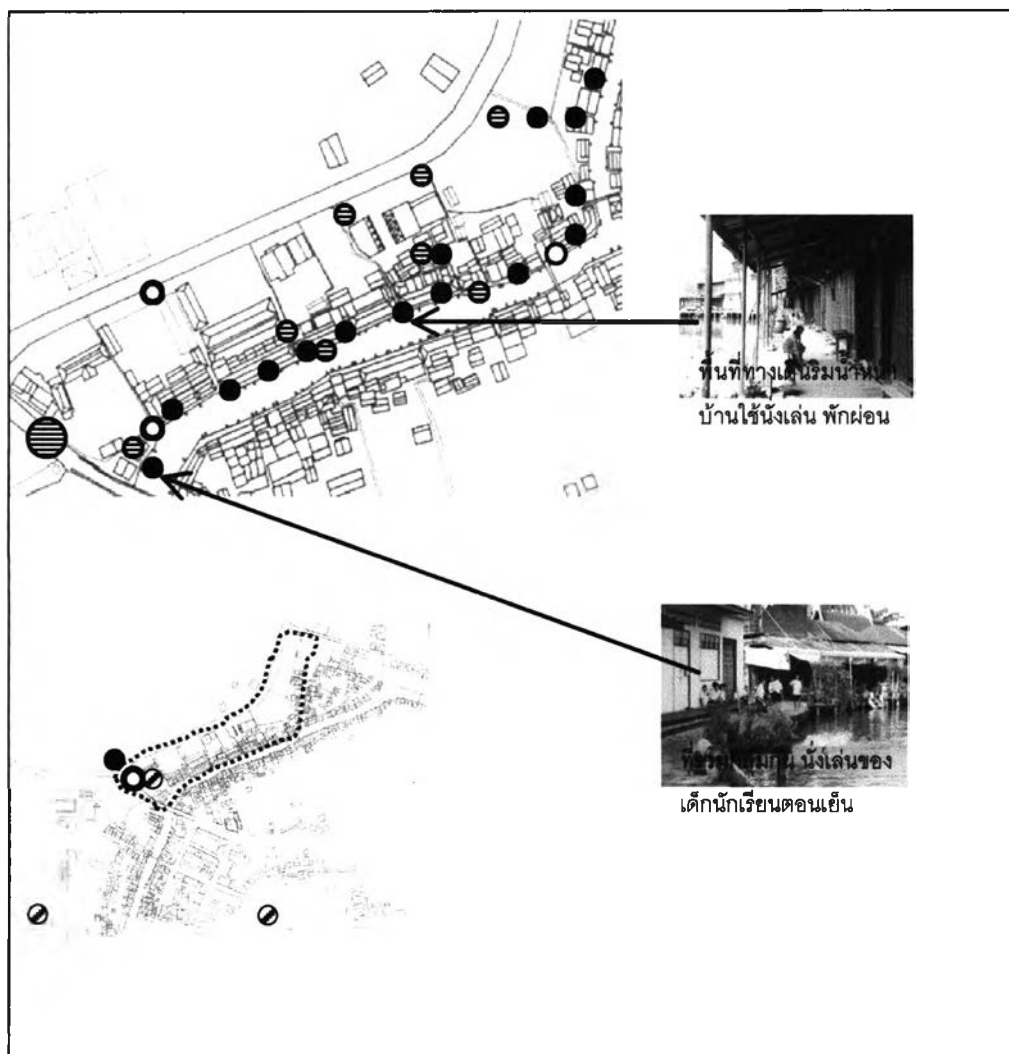
นายนิธิ ลิศนันท์

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.14 แสดงลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่ของชุมชนประชาอุทิศ

สัญลักษณ์

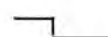
-
 บริเวณชุมชนประชาอุทิศ
-
 จอดรถ
-
 นั่งเล่น/อาบน้ำ/ซักล้าง
-
 ออกกำลังกาย/พักผ่อน
-
 ชายของ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

0 20 60 เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. บริเวณชุมชนโรงเจ

5.1 ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน

บริเวณชุมชน ตั้งอยู่บริเวณที่มีขอบเขต ของคลองบางจาก คลองอัมพวา และคลองดาวดึงษ์ อยู่ชานานชุมชน โดยบริเวณตั้งแต่ปากคลองบางจากไปจนถึงบริเวณหน้าโรงเจ ปากคลองดาวดึงษ์ลักษณะพื้นที่มีสภาพเป็นสวนมะพร้าว มีปรากฏเป็นแนวร่องสวนเดิม อยู่บริเวณกลางชุมชน แต่มีการถมคลอง ปลูกสร้างบ้านช่วงต่อมา มีรูปแบบลักษณะอาคารเรือนแถวไม้ สูง 1-2 ชั้น โดยการต่อเติมเพิ่มจากเดิมก็ดี อยู่ด้านติดริมคลอง มีลักษณะเรือนแถวไม้ ซึ่งแยกเป็นหลังตามแต่เจ้าของที่อยู่ ไม่มีทางเดินทำหน้าบ้าน เชื่อมถึงกัน จะใช้การเชื่อมทางเดินด้านหลังบ้านแทน มีรูปแบบเป็นอาคารเรือนพื้นดิน แพชาวบ้านที่มีการสร้างแบบง่าย ๆ สร้างเป็นอาคารไม้สูง 1-2 ชั้น ซึ่งอาคารบ้านจะหันด้านหน้าบ้าน แต่ละบ้านจะมีทางเดินเชื่อม จากทางเดินด้านในเข้ามาช่วงทางเดินระหว่างอาคาร ที่แยกออกจากกันนั้น ถัดเข้าไปตอนในจากริมคลอง เป็นกลุ่มบ้านเรือนไม้สูง 2 ชั้น กระจัดกระจาย มีทางเดินเท้าแคบๆ ทางเชื่อมไปยังแต่ละบ้าน เชื่อมโยงถึงกัน และมีอาคารบ้านเดี่ยว ค.ส.ล สมัยใหม่ สร้างต่อเติมเพิ่มขึ้น ระดับความสูงมากขึ้นเมื่อถัดจากริมน้ำ อาคารโรงเจเป็นจุดปลายสุด ที่หมายตาของชุมชน เพราะมีขนาดใหญ่ มีกำแพงกันชุมชนกับโรงเจสูง มีทางเดินในเขื่อนมาเชื่อมถึงต่อเนื่องไปยังพื้นที่โล่งหน้าโรงเจ ติดคลองดาวดึงษ์(แผนที่ 4.15)

การใช้อาคารส่วนใหญ่ เป็นลักษณะที่พักอาศัยอย่างเดียวเป็นส่วนใหญ่ และใช้เป็นอาคารร้านค้าขายอยู่ตรงบริเวณแยกหัวมุมทางเดินเท้า เป็นที่ศูนย์รวมของชุมชน เช่นขายของชำ ร้านกาแฟ เป็นต้น ลักษณะอาคารเป็นบ้าน 2 ชั้น โดยจะใช้ใต้ถุนบ้าน เป็นส่วนใช้ทำกิจกรรมการประกอบอาชีพทำนมไปขาย เก็บของ จอดรถ (แผนที่ 4.16)

ปัญหาของสภาพอาคารมีความทรุดโทรม ชำรุด ในบริเวณอาคารติดริมคลองบางจาก และปากคลองดาวดึงษ์ มีความเก่าแก่ ขาดการดูแล สภาพแวดล้อม ไม่มีการใช้งานปล่อยทิ้งไว้ ทางเดินเชื่อมจากริมน้ำไปบนบก ขาดการเชื่อมโยง ปล่อยว่าง ส่วนสภาพอาคารด้านในมีการต่อเติม ดัดแปลงอาคาร จัดกลุ่มอาคาร เป็นระเบียบบริเวณข้างโรงเจ เพราะสร้างขึ้นใหม่ ส่วนพื้นที่อาคารเดิมของชุมชน มีการปิดล้อมโดย การกั้นบริเวณบ้านส่วนตัว กำแพง ด้วยสังกะสี หรือรั้วบ้าน ส่วนอาคารไม้ 2 ชั้น และอาคาร ค.ส.ล มีสภาพแข็งแรงดีอยู่ มีการดูแลรักษาสภาพไว้ เช่นบริเวณด้านหลังอาคารริมน้ำ ติดกับโรงเจ (แผนที่ 4.18)

5.2 กิจกรรมการใช้อาคาร กับ พื้นที่ว่าง

การใช้อาคารเพื่อการพักอาศัย จะตั้งอยู่แบบเป็นอาคารหลังๆ ไม่เป็นห้องแถวติดกัน ซึ่งจะมีความหนาแน่นบริเวณริมคลอง ส่วนบริเวณถัดจากริมคลองเข้าไปในของพื้นที่ จะเป็นอาคาร

ที่พักอาศัยแบบบ้านเดี่ยวสูง 1-2 ชั้น มีทั้งที่มีอยู่มานาน และที่สร้างขึ้นมาใหม่ไม่นาน โดยการวางอาคารหันหน้าตามแนวเส้นทางสัญจร เป็นหลัก การใช้พื้นที่ระหว่างกลุ่มอาคาร ด้านในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน คือเป็นที่ว่างของชุมชนบริเวณใต้ต้นไม้ เป็นที่ตั้งของศาลพระภูมิ ศาลเจ้าแม่ และใช้พื้นที่เป็นที่นั่งพักผ่อน ที่วิ่งเล่นของเด็ก และตั้งเพิงขายของ ขายขนม ไว้สำหรับขายภายในชุมชน แต่ก็มีที่ว่างหลังบ้านเดี่ยวของพื้นที่ยังเป็นที่รกร้าง สกปรก ไม่ได้ใช้ทำประโยชน์อะไร ส่วนมากจะเป็นพื้นที่ที่ไม่มีทางเดินผ่านเข้าถึงได้ ที่โล่งบริเวณ พื้นที่ทางเดินหลังบ้าน ยังใช้เป็นที่นั่งเล่น พักผ่อนสำหรับชุมชน ในการพบปะพูดคุย ส่วนที่โล่งที่มีขนาดใหญ่ ของชุมชน คือบริเวณหน้าโรงเจ ไว้สำหรับพบปะชุมนุม ว่างจัดงานฉลองเทศกาลต่างๆของชุมชน เช่น ตรุษจีนแสดงงิ้ว และยังเป็นที่พักผ่อน ผู้มาโรงเจ มาวัดพระยาญาติ หรือ จอดรถส่วนตัวคนในชุมชน

ส่วนสะพานที่ใช้เชื่อมต่อกับชุมชนอื่นๆ ในการสัญจร โดยทางเดินเท้า ของชุมชนโรงเจมี 2 แห่ง คือสะพานคอนกรีต บริเวณปากคลองบางจาก ใช้เดินข้ามไปยังชุมชนระชาอุทิศ โดยมีขนาดเล็ก และมีความสูงไม่มาก เรือรอดผ่านได้ อีกแห่งบริเวณหน้าโรงเจ คือสะพานไม้ (สะพานปากง่าม) เชื่อมระหว่างชุมชน โรงเจ กับวัด พระยาญาติ สูงขนาดใหญ่ รถมอเตอร์ไซด์ขับขึ้นผ่านไปยังถนนทางหลวง 325 ได้ หรือต่อไป ส้วัดจุฬามณี ได้ (ภาพที่ 4-6)

ใช้พื้นที่หน้าบ้านในการ เลือก ซื้อขายของริมน้ำ

พื้นที่หน้าบ้านของชุมชน ที่ไม่มีทางเดินเชื่อมต่อ ทำให้แต่ละบ้านใช้ระเบียงทำกิจกรรมเป็นส่วนตัวขึ้น

ทางเดินหลังบ้านเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ทางรถจักรยาน ทางเดินเท้า ของชุมชน และเป็นที่ยังสำหรับใช้นั่งเล่น พักผ่อน ตั้งเพิงร้านค้าในชุมชน

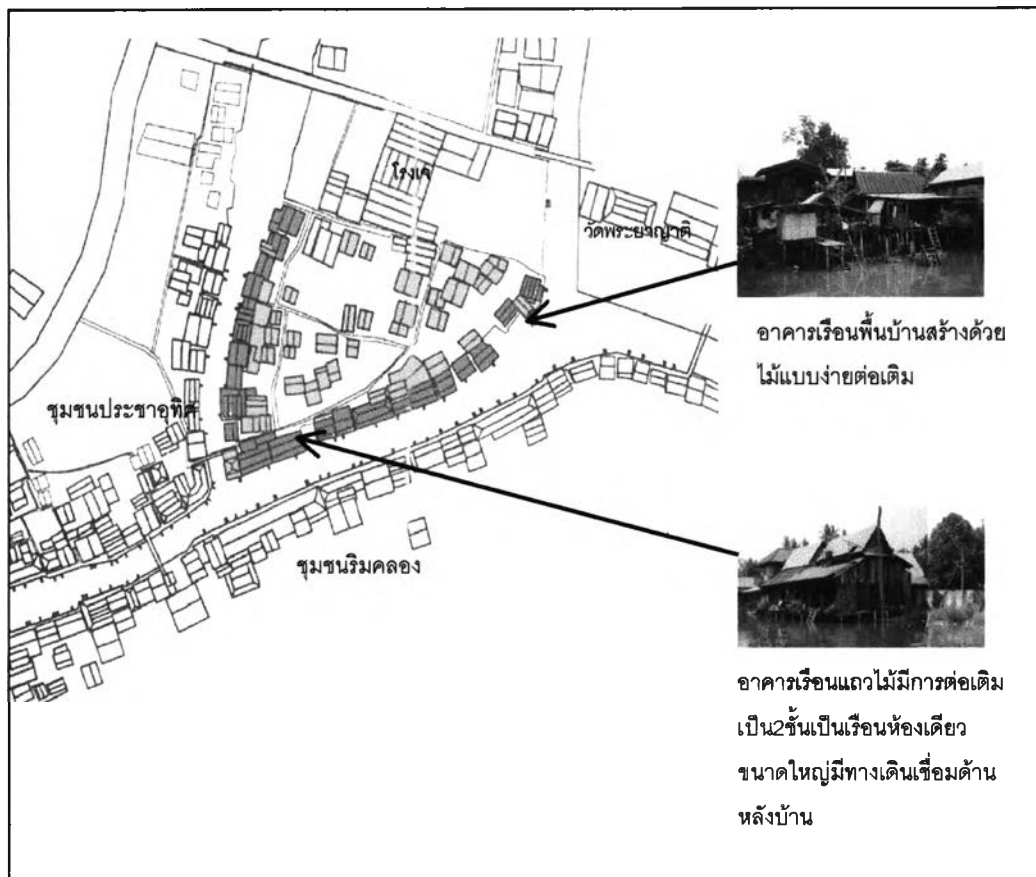

ภาพที่ 4-6 การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของบริเวณชุมชนโรงเจ

5.3 สรุปความสัมพันธ์ ของการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของกลุ่มคน ในชุมชนโรงเจ(แผนที่ 4.17)

ตารางที่4.5

พื้นที่บริเวณชุมชน	ผู้ใช้	กิจกรรม	พื้นที่ใช้ทำกิจกรรม
ชุมชนโรงเจ	กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า	- ขายของ	- พื้นที่หน้าบ้าน ตั้งวางของ ขาย ในร้าน เข้าถึงจากด้าน หลังบ้าน จากทาบกหรือ หน้า บ้านจากทางเรือ - พื้นที่ทางแยก ระหว่างทาง เดินในชุมชน - พื้นที่หน้าโรงเจ - พื้นที่โล่ง ใต้ต้นไม้ ในชุมชน
	กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชน	- พักผ่อน นั่งเล่น - ออกกำลังกาย - อาบน้ำ ชักล้าง - จอดรถ	- ที่โล่ง ใต้ต้นไม้ - ทางเดินหลังอาคารริมน้ำ - ทางเดินแยกที่มาบรรจบกัน - สนามในโรงเรียน - พื้นที่วัดพระยาญาติ - พื้นที่ริมน้ำ หน้าบ้าน - จอดรถมอเตอร์ไซค์ ในชุมชน บริเวณที่ว่าง ทางเดินเท้า และ ใต้ถุนบ้าน
	กลุ่มคนรับจ้าง	- พักผ่อน นั่งเล่น - จอดรถ	- จอดรถยนต์ หน้าโรงเจ - พื้นที่เฉลียง หน้าบ้าน - จอดรถยนต์รับจ้าง ไว้หน้า โรงเจ

แผนที่ 4.15 แสดงลักษณะอาคาร บริเวณชุมชนโรงเจ

สัญลักษณ์

- ร่วมสมัย หรือตึกแถวค.ส.ล
- เรือนแถวไม้
- ทรงไทยโบราณไม้
- เรือนพื้นบ้านไม้ หรือต่อเติม

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

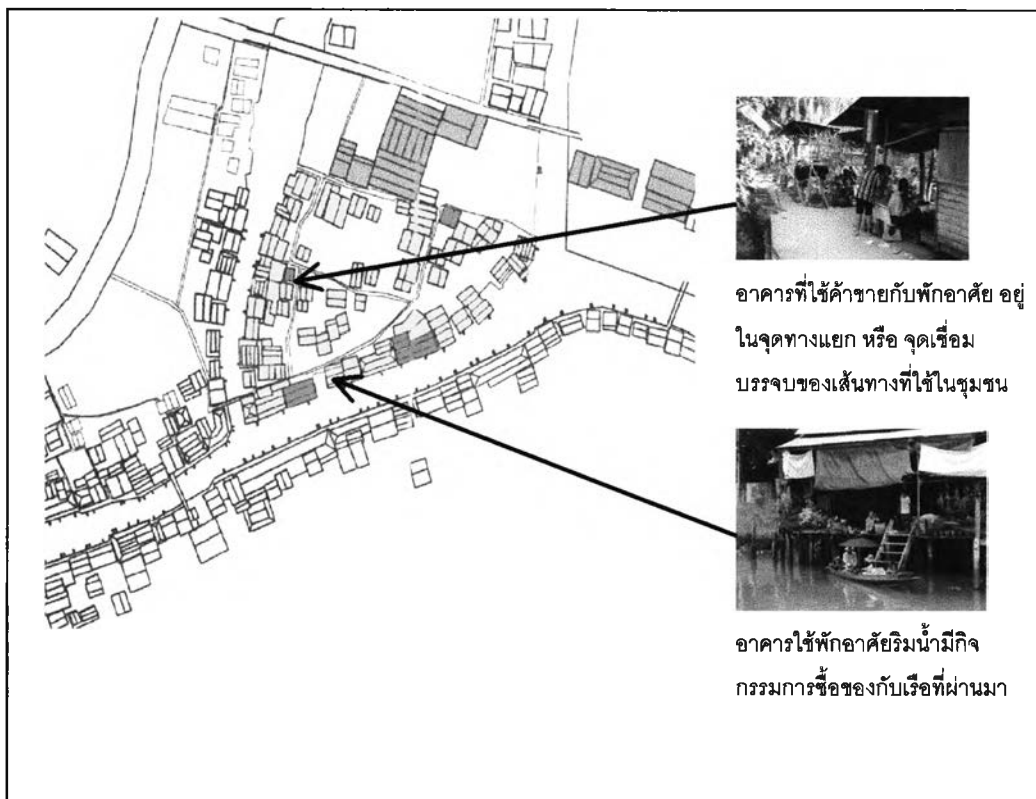
นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน

0 20 60 เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.16 แสดงการใช้อาคาร บริเวณชุมชนโรงเจ

- สัญลักษณ์
- พักอาศัย
 - พักอาศัยกับค้าขาย
 - ค้าขาย
 - ที่ทำการราชการ
 - โรงเรียน
 - วัด/โรงเจ
 - เก็บของ/ ปิดไว้

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

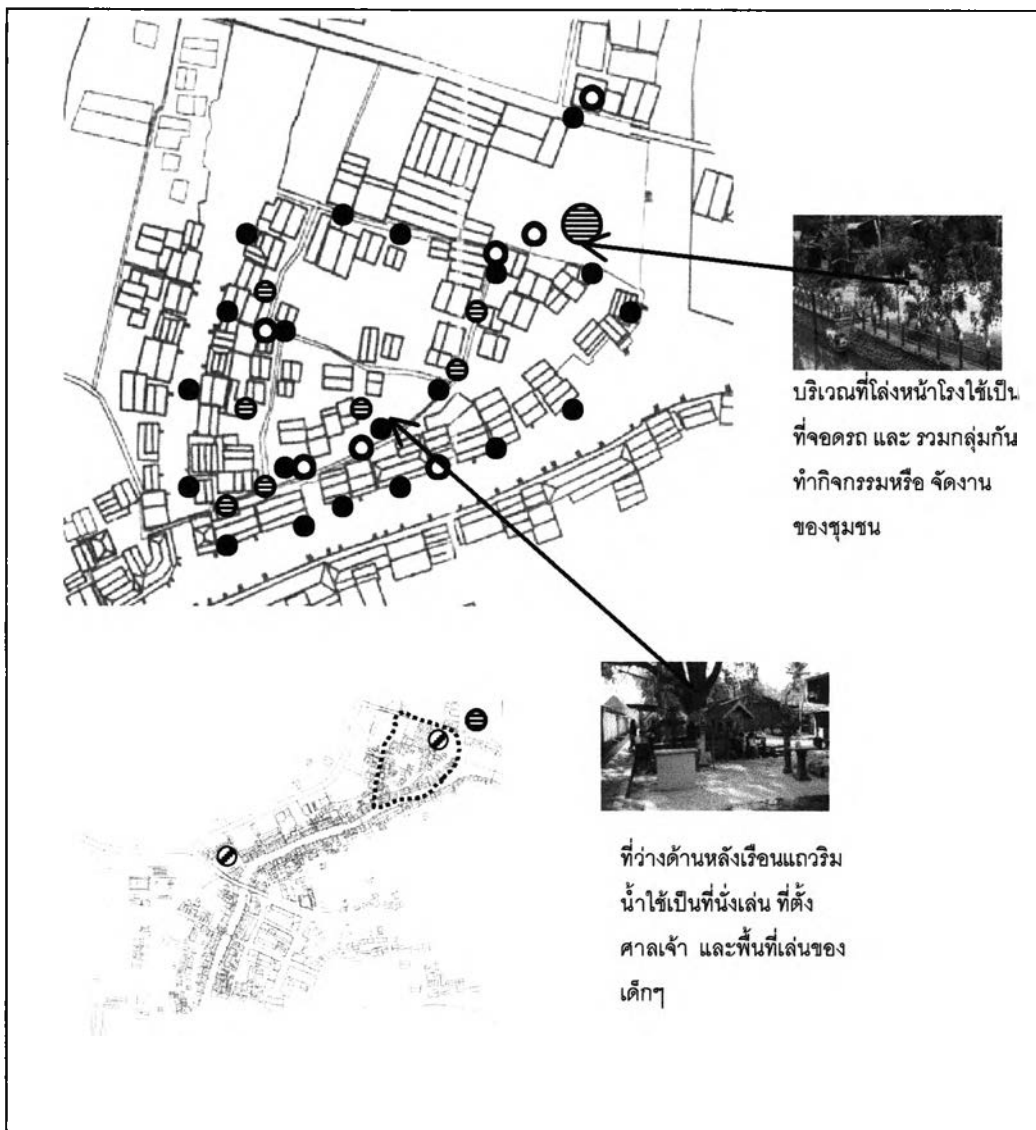
นายนิธิ ลิศนันท์

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.17 แสดงลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่ของชุมชนโรงเรียน

- สัญลักษณ์
- บริเวณชุมชนโรงเรียน
 - จอดรถ
 - นั่งเล่น / อาบน้ำ / ซักล้าง
 - ออกกำลังกาย / พักผ่อน
 - ชายของ
- ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

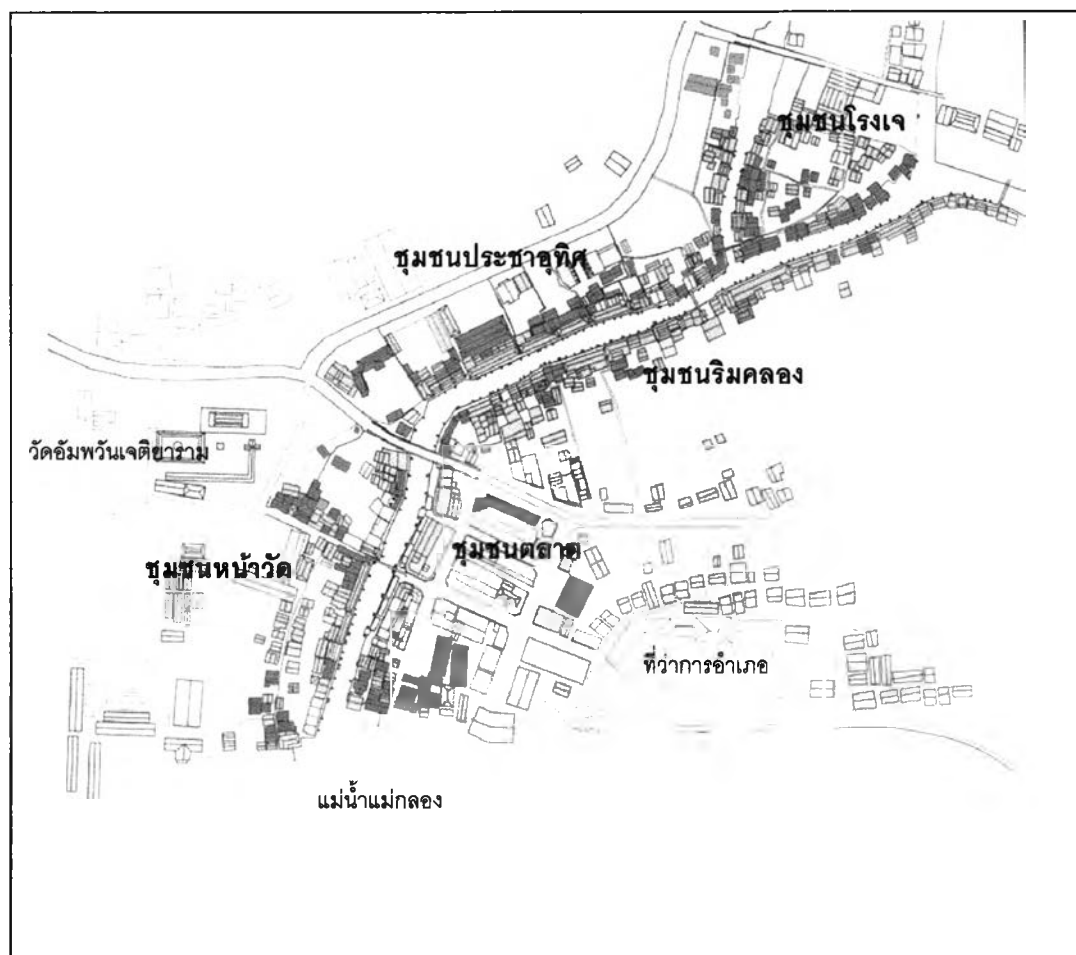
นายนิธิ ลิศนันท

0 20 60 เมตร

มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.18 แสดงสภาพอาคารของทั้งชุมชนในพื้นที่ 5 บริเวณ

สัญลักษณ์

ใหม่ หรือแข็งแรงมั่นคง

เก่าแต่ได้รับการดูแล

เก่าและทรุดโทรม

ที่มาข้อมูล : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท

มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐ เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 สรุปข้อมูลจากตาราง

จากการสำรวจภาคสนามของพื้นที่ศึกษาในชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา ได้จากการแจกแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด โดยแบ่งกลุ่ม ประชากรตัวอย่างในแต่ละชุมชนทั้ง 5 บริเวณ ชุมชนละ 10 ชุด สรุปผลการสำรวจในการทำแบบสอบถามเป็นภาพรวมคร่าวๆได้ดังนี้

4.2.1 ลักษณะประชากร ตารางที่ 4.6 แสดงข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป		ชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา	
		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	หญิง	29	58
	ชาย	21	42
	รวม	50	100
อายุ	15-30	14	28
	31-40	18	36
	41-50	9	18
	50 ปีขึ้นไป	9	18
	รวม	50	100
การศึกษา	ระดับประถมศึกษา	12	24
	ระดับมัธยมศึกษา	15	30
	ระดับอนุปริญญา	10	20
	ระดับปริญญาตรี	13	26
	รวม	50	100
อาชีพ	ค้าขาย	21	42
	รับจ้าง	10	20
	ข้าราชการ พนักงาน	9	18
	นักเรียน นักศึกษา	6	12
	ทำงาน อยู่บ้าน	4	8
	รวม	50	100
พาหนะหลักที่ใช้ประจำวัน	รถยนต์	10	20
	รถประจำวัน/เรือรับจ้าง	12	24
	มอเตอร์ไซด์	25	50
	จักรยาน	8	16
	เรือส่วนตัว	0	0
	ไม่ต้องเดินทาง	5	10
	รวม	50	100

4.2.2 ลักษณะที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.7 แสดงข้อมูลที่อยู่อาศัย

ข้อมูลทั่วไป		ชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา	
		จำนวน	ร้อยละ
การถือครองที่อยู่อาศัย	เป็นเจ้าของ	20	40
	เช่าอยู่	30	60
	รวม	50	100
ลักษณะที่อยู่อาศัย	บ้านเรือนแถวไม้	26	52
	บ้านเดี่ยวไม้ 1-2 ชั้น	13	26
	บ้านเดี่ยวคอนกรีตเสริมเหล็ก	2	4
	ตึกแถวพาณิชย์	9	18
	รวม	50	100
ที่อยู่อาศัยมีการใช้สอย	อยู่อาศัยอย่างเดียว	30	60
	อยู่อาศัยและค้าขาย	14	28
	อยู่อาศัยและขายบริการ	3	6
	อยู่อาศัยและโกดังเก็บของ	3	6
	รวม	50	100
การระบายน้ำจากที่อยู่อาศัย	มีบ่อพัก	14	28
	ไม่มีบ่อพัก	36	72
	รวม	50	100

พบว่า ประชาชนในชุมชนอยู่อาศัยโดยการเช่าบ้านอยู่เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60 โดยเป็นการเช่าที่เอกชนแล้วสร้างบ้านเอง หรือเช่าบ้านอยู่ ทั้งแบบเช่าในระยะยาวและเช่าเป็นเดือน ที่เป็นเจ้าของที่อยู่เองคิดเป็นร้อยละ 40 ลักษณะบ้านเรือนแบบเรือนแถวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52 ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชุมชนนอกนั้นเป็นทั้งบ้านเดี่ยว และอาคารตึกแถว ประเภทการใช้สอยสำหรับอาคารเรือนแถว ใช้สำหรับพักอาศัยอย่างเดียวคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาแบบพักอาศัยและค้าขายโดยมีทั้งแบบอาคารเรือนแถวและอาคารตึกแถวคิดเป็นร้อยละ 28 ส่วนที่มีอยู่ไม่มากที่เป็นแบบ ขายบริการและใช้เป็นโกดังเก็บของ ระบบระบายน้ำจากที่อยู่อาศัย ส่วนมากไม่มีบ่อบำบัดก่อนปล่อยลงสู่คลอง ร้อยละ 72 ส่วนที่มีบ่อบำบัดในบ้าน หรืออยู่ด้านหลังบ้าน มีเพียงร้อยละ 28 เท่านั้น

4.2.3 ลักษณะวิถีชีวิต กิจกรรม การใช้พื้นที่ของชุมชน

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม การใช้พื้นที่ของชุมชน

พื้นที่ใช้สอย	กิจกรรม											
	ค้าขาย		นั่งเล่น		อาบน้ำ ซักล้าง		จอดรถ		ออกกำลัง กาย		ชุมนุม ลอย กระทง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทางเดินเท้าหน้าบ้าน	26	52	12	24	4	8	12	24	0	0	4	8
ศาลาริมน้ำ	1	2	18	36	4	8	0	0	0	0	1	2
บันไดทำน้ำ	0	0	3	6	31	62	0	0	1	2	6	12
ท่าเทียบเรือ	1	2	5	10	5	10	2	4	0	0	8	16
หลังรั้วบ้าน	0	0	6	12	4	8	9	18	8	16	6	12
ที่วัด / โรงเจ	6	18	1	2	2	4	5	10	20	40	36	72
สนามโรงเรียน	3	6	1	2	0	0	0	0	25	50	2	4
หน้าเขื่อน	0	0	4	8	0	0	2	4	10	20	2	4
ริมถนน	10	20	0	0	0	0	20	40	1	2	1	2

พบว่าพื้นที่ทางเดินหน้าริมคลองส่วนใหญ่บริเวณตลาดริมน้ำใช้เป็นที่ค้าขายคิดเป็นร้อยละ 52 นั่งเล่นพักผ่อนหน้าบ้าน ร้อยละ 24 และที่จอดรถมอเตอร์ไซด์ร้อยละ 24 แสดงว่าพื้นที่ทางเดินใช้เป็นพื้นที่สาธารณะที่เชื่อมถึงกัน กับพื้นที่หน้าบ้านที่ที่เป็นส่วนตัว ศาลาทำน้ำใช้นั่งเล่น และบันไดใช้นั่งเล่น อาบน้ำ ซักล้าง ร้อยละ 62 ส่วนที่สำหรับนั่งรวมรวมกลุ่ม ชุมชนกัน อยู่ที่ท่าเทียบที่ตลาด และใช้เป็นที่ลอยกระทง ร้อยละ 16 ส่วนพื้นที่ด้านหลังรั้วบ้านอาคารริมน้ำ ใช้เป็นที่จอดรถยนต์ส่วนตัว รถเข็นขายของร้อยละ 18 แต่ก็มีที่ไปจอดรถ ที่ว่างในวัด ที่หน้าโรงเจมีร้อยละ 10 และใช้พื้นที่ในวัด และที่โรงเจ นั่งเล่น รวมกลุ่ม ทำบุญ ร้อยละ 40 และใช้ที่ขายของรอบๆ วัด ร้อยละ 18 สำหรับสถานที่พักผ่อนออกกำลังกาย เดินเล่น ใช้พื้นที่สนามโรงเรียนร้อยละ 50 และที่หน้าเขื่อนร้อยละ 20 นอกนั้นก็ไปเดินเล่นหลังบ้านร้อยละ 16

4.2.4 ทศนคติเกี่ยวกับสภาพบรรยากาศ หรือภาพลักษณ์ของชุมชนริมน้ำ

ตารางที่ 4.9 แสดงข้อมูลทศนคติเกี่ยวกับสภาพบรรยากาศ

ภาพลักษณ์ / บรรยากาศ	ความคิดเห็น			
	ดี		ไม่ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สภาพบ้านเรือน	41	82	9	18
สภาพแวดล้อมของชุมชน	39	78	11	22
บรรยากาศ	38	76	12	24
สภาพอากาศ	32	84	8	16
สภาพคูคลอง	40	60	20	40
วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น	32	64	18	36
ความสามัคคีในชุมชน	40	80	10	20
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	35	70	15	30
ความแออัดของชุมชน	44	88	6	12
สภาพเศรษฐกิจ	35	70	15	30

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า สภาพบ้านเรือนมีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 82 คิดเห็นว่าสภาพแวดล้อมบรรยากาศและอากาศสบายของชุมชนมีความเป็นธรรมชาติ มีร้อยละ 76 มีสภาพคูคลองที่ยังมีความใสสะอาด ร้อยละ 60 มีความสามัคคีร่วมมือกันถึง ร้อยละ 80 ไม่มีอันตรายจากอาชญากรรม ร้อยละ 70 แต่มีความเห็นว่าเศรษฐกิจของชุมชนไม่ดี ร้อยละ 70 ไม่มีคนมาจับจ่าย ซื้อของ และมีคนย้ายถิ่นทำงานที่อื่น

4.2.5 ทศนคติต่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลทศนคติต่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ทศนคติ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะรูปแบบบ้านเรือนริมน้ำ	27	54	17	34	5	10	1	2	0	0
ทางเดินริมน้ำหน้าบ้าน	19	38	23	46	7	14	1	2	0	0
ความกลมกลืนของสัดส่วนความสูง	6	12	31	62	9	18	4	8	0	0
น้ำในคลองใสสะอาด	15	30	22	44	10	20	2	4	1	2
ตลาดน้ำ สมควรรื้อฟื้นกลับมา	35	70	12	24	3	6	0	0	0	0
แข่งเรือ สมควรรื้อฟื้น กลับคืนมา	26	52	14	28	6	12	0	0	1	2
ควรมีการปรับปรุงพื้นที่บริการของตลาด	26	52	22	44	2	4	0	0	0	0
อุปกรณ์ประดับตกแต่ง มีรูปแบบเฉพาะ	14	28	20	40	13	26	3	6	0	0
พื้นที่สวนด้านหลัง เปลี่ยนการใช้งานเดิม	4	8	31	62	12	24	3	6	0	0
สมควรที่จะมีการอนุรักษ์ และฟื้นฟู	33	66	16	32	1	2	0	0	0	0

พบว่าเอกลักษณ์ของชุมชนที่มีผู้เห็นอย่างต่อเนื่องเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเรือนริมน้ำ ร้อยละ 54 ประเพณีที่ควรหรือฟื้นกลับมาที่ชุมชนมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ขาดไม่ได้สำหรับชุมชนคือ ตลาดน้ำร้อยละ 70 การแข่งเรือร้อยละ 52 ส่วนเอกลักษณ์ด้านการเป็นแหล่งค้าขายตลาดชุมชนมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับปรุงร้อยละ 52 และเห็นด้วยที่จะให้นำเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนมาปรับแต่งอุปกรณ์ประกอบถนน ร้อยละ 40 สำหรับहारอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนนั้น มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ และฟื้นฟูประเพณีวิถีชีวิตที่มีคุณค่ากลับมา ร้อยละ 66

4.2.6 ปัญหาของท้องถิ่น

ตารางที่ 4.11 แสดงข้อมูลของปัญหาท้องถิ่น

ปัญหาของท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ	
กายภาพ	- ความไม่ปลอดภัยจากยานพาหนะ	30	60
	- มีการต่อเติมสิ่งก่อสร้างริมน้ำ	12	24
	- สะพานข้ามคลองไม่เพียงพอ	15	30
	- พื้นที่รกร้าง สกปรก ซอกสืบชุมชน	17	34
	- สภาพอาคาร บ้านเรือนทรุดโทรม	17	34
สังคม	- ประเพณีทางน้ำสูญหาย	34	68
	- ขาดการประสานความร่วมมือ	22	44
	- ยาเสพติด แพร่ระบาด	26	52
	- การลักขโมย	9	18
	- สภาพผู้คน น้อยลง เงียบเหงา	33	66
เศรษฐกิจ	- ไม่มีคนจับจ่าย ซื้อของในชุมชน	27	54
	- ขาดพื้นที่ค้าขายสินค้า	16	32
	- จำนวนร้านค้า สินค้ามีน้อย	18	36
	- สินค้า ผลิตภัณฑ์ ขาดการประชาสัมพันธ์	19	38
	- การคมนาคมไม่เพียงพอ	13	26

พบว่าปัญหาทางกายภาพที่เป็นลำดับแรกสุดของท้องถิ่นคือ ปัญหาความไม่ปลอดภัยจากยานพาหนะบนทางเดินเท้าริมน้ำที่เป็นอันตรายต่อเด็กเล็ก และคนชรา ร้อยละ 60 รองลงมาเป็นปัญหาพื้นที่รกร้าง สกปรกและความทรุดโทรมของสิ่งก่อสร้าง ร้อยละ 24

ปัญหาทางสังคมของท้องถิ่น ลำดับแรกสุด คือ ปัญหาประเพณีทางน้ำสูญหาย ละเลยความสนใจกับกิจกรรมทางน้ำ ร้อยละ 68 ซึ่งชุมชนเห็นว่าสังคมขาดประเพณีดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์

ของชุมชนซึ่งถือเป็นศักยภาพที่มีอยู่ของชุมชน รองลงมาเป็นปัญหาสภาพผู้คน น้อยลงในชุมชนมีบรรยากาศเงียบเหงา ร้อยละ 66 ผู้คนในชุมชนเดิมย้ายไปอยู่ที่อื่นปล่อยบ้านพักให้เช่า หรือปิดไว้ หรือให้คนมาเช่า ผู้คนหนุ่มสาวในชุมชนออกไปทำงานที่อื่นหรือศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ เหลืออยู่เป็นเด็ก กับคนชรา

ปัญหาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ลำดับแรกสุด คือ ปัญหาไม่มีคนมาจับจ่ายซื้อของในชุมชน ร้อยละ 54 การบริการสินค้ารองรับผู้คนในชุมชนและละแวกตำบลใกล้เคียง

รองลงมาเป็นปัญหาสินค้าล้นล้น ขาดการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 38 และปัญหา จำนวนร้านค้า สินค้ามีน้อยร้อยละ 36 ซึ่งก็เป็นผลจากความเงียบเหงาของชุมชนคนในชุมชนมีจำนวนน้อยลง

4.2.6 ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนริมน้ำ

ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลความรู้สึกที่มีต่อชุมชนริมน้ำ

ความรู้สึก	จำนวน	ร้อยละ
ไม่สนใจ	0	0
รักหวงแหน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลง	8	16
อยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	39	78
อื่น ๆ	3	6
รวม	50	100

พบว่า ชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา มีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นถึงร้อยละ 78 แสดงว่าชุมชนริมน้ำมีความรู้สึกถึงความอยากมีส่วนร่วม มีความสามัคคี อยากมีส่วนร่วมในการในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น รองลงมาเป็นกลุ่มที่ยังรักและหวงแหนชุมชนชุมชน ไม่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงมากนัก ร้อยละ 16 แต่สำหรับผู้ที่ไม่สนใจไม่ต้องการมีส่วนร่วมในชุมชนในชุมชนนี้พบว่าไม่มี ต้องการมีส่วนร่วมในการรัก และอยากเห็นสภาพชุมชนริมน้ำให้ดียิ่งขึ้น

4.3 เอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา (ข้อดีที่ควรอนุรักษ์)

ลักษณะเฉพาะตัว หรือ เอกลักษณ์ (Unique character) ของชุมชนริมน้ำอัมพวา เป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาแล้วไม่เหมือน หรือข้อพิเศษที่แตกต่าง โดดเด่นกว่าชุมชนอื่น ถือเป็นข้อดีที่เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ เป็นลักษณะพิเศษที่มีอยู่แล้ว เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับพื้นที่บริเวณนี้ ซึ่งจะมีทั้ง 3 ลักษณะคือ ลักษณะเฉพาะทางกายภาพ ลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะเฉพาะทางจิตภาพความรู้สึก สามารถใช้บ่งบอกถึงศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่ ได้ว่ามีคุณค่าความหมายดังนี้

4.3.1 เอกลักษณ์เฉพาะทางด้านกายภาพ

1. โครงข่ายการตั้งบ้านเรือน รูปแบบการวางอาคารตามแนวเส้นทางน้ำ

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ มีรูปแบบเฉพาะตัวโดยการวางอาคารตั้งตามแนวยาวเส้นลำคลอง (Linear Settlement) โดยหันด้านหน้าเรือนให้กับคลอง เป็นเรือนแถวยาว ส่วนพื้นที่แนวหลังจากบ้านเรือน จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ใช้เส้นทางลำน้ำ เป็นการสัญจรหลัก จากในคลองด้านหลังมาที่คลอง รูปแบบ Pattern ของการวางอาคาร และ Access การเข้าถึงจะหันไปในทิศทางของแม่น้ำลำคลองเป็นหลัก แต่ในชุมชนริมน้ำอัมพวานี้ ก็จะมีการตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่ม (Clustered Settlement) บริเวณปากคลองบางจากจนถึงโรงเจ เพราะบริเวณเกิดพื้นที่ด้านในจากริมน้ำจะไม่วางอาคารขนานกับริมน้ำ แต่จะเป็นกลุ่มชุมชนที่ขยายต่อเติมจากอาคารริมน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่วางอาคารหันหน้าให้สัมพันธ์กับเส้นทางสัญจร

2 รูปแบบอาคารเรือนแถวไม้ริมน้ำ และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง

มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของเรือนแถวสร้างต่อเนื่อง ติดๆ กันเป็นแนว เป็นแนวยาวตลอดลำคลอง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเรือนแถวแบบอื่นในสมัย ร.2-ร.7 ในอดีต ในช่วงเช้าเข้ามาค้าขาย ตั้งถิ่นฐานริมน้ำ ใกล้แหล่งคมนาคม มีรูปทรงแบบเรือนไม้ หลังคาทรงจั่วแฝดวางติดกัน และทรงปั้นหยา เรียงต่อไล่เรียงกัน ตามแนวคลอง ประตู ปานเพ็ญไม้ยาวเปิดตลอดทั้งห้องแถว และเปิดรับลม และใช้กับการเป็นที่ค้าขายวางสินค้า รวมถึงมีบันได ทำน้ำหน้าบ้าน ไว้ใช้อาบน้ำล้างจาน นั่งเล่นริมน้ำ ตั้งลงไปในคลองของทุกๆ ห้องแถว วางเรียงยาวไปตลอด 2 ฝั่งคลอง สำหรับใช้สัญจรทางเท้า ของชุมชนริมน้ำ และทางเดินเท้าหน้าบ้านที่เชื่อมถึงกันตลอด ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบของอาคารเรือนแถวริมน้ำ

3 ใช้วัสดุก่อสร้างอาคารเป็นไม้

สภาพอาคารที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการสร้างอาคารบ้านเรือน โดยใช้วัสดุเป็นไม้เป็นหลัก เช่น ฝาเรือน ประตู หน้าต่าง ช่องลม และโครงสร้างอาคาร ที่ใช้วิธีการก่อสร้าง

วัสดุเป็นไม้เป็นหลักที่มี รูปแบบเหมือนๆ กันทั้งชุมชน รวมถึงลักษณะโทนสีของวัสดุ มีความกลมกลืนคล้ายคลึงกัน จากแบบวัสดุที่นำมาใช้ก่อสร้างอาคารริมน้ำ ตามแบบวิธีการก่อสร้างอาคาร เรือนภาคกลาง

4 สภาพภูมิศาสตร์เป็นธรรมชาติ

มีสภาพอากาศที่เป็นธรรมชาติของสวนนอกบางช้าง ตามคำพูดของชาวไทยในอดีต คือมีต้นมะพร้าวสูงเป็นภูมิทัศน์ ด้านหลังของอาคารเรือนริมน้ำ ทั้ง 2 ฝั่งของคลองอัมพวา ซึ่งมีพืชพันธุ์ ธรรมชาติ ของท้องถิ่นคือต้นมะพร้าว การเพาะปลูกเป็นอาชีพของชุมชน ทำให้เกิดเป็นทัศนียภาพ เฉพาะของพื้นที่ ชุมชนริมน้ำ และมีสภาพคลองที่เกิดจากธรรมชาติ สภาพคลอง ยังคงมีความใสสะอาด ใช้ในการอุปโภค ในวิถีชีวิตชุมชน (ภาพที่ 4-7)

รูปที่ 4-7 แสดงรูปแบบอาคารริมน้ำและสภาพธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ ทางกายภาพของชุมชน

4.3.2 เอกลักษณ์เฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

1 เทศกาลกิจกรรมทางน้ำ

- กิจกรรมที่ยังคงอยู่ในชุมชน คือมีการใช้ลำคลองในการเดินทางสัญจรไปมาระหว่างชุมชนอัมพวากับย่านอื่นๆ โดยใช้คลองอัมพวา คลองผีหลอก แม่น้ำแม่กลอง คลองแคว อ้อม เป็นต้น เช่นการใช้เรือเป็นพาหนะ ที่มีหลายประเภทเช่นเรือหางยาว สำหรับรับจ้าง ประจำทาง เรือลำสั้น ใช้ในการขนส่ง เรือพาย สำหรับค้าขายสินค้า ตามบ้านเรือน โดยแล่นผ่านคลองอัมพวา ให้ผู้คนเลือกซื้อ และมีการพายเรือของพระภิกษุ มาบิณฑบาตร ในช่วงเช้า ตามบ้านเรือน (ภาพที่ 4-8)

- กิจกรรมที่เลือนหายไปจากชุมชน คือ

1.1 ตลาดน้ำอัมพวา ที่มีการนำเรือบรรทุกสินค้าต่างๆ จาก ภายในสวน ออกมาขาย แลกเปลี่ยนในลำคลองอัมพวา มีผู้คนมาซื้อขาย ริมน้ำ กันเต็มคลองไปตลอดซึ่งจะมี

ตลาดน้ำ โดยการนัดตามวัน ปัจจุบันที่ยังคงมีอยู่คือ ตลาดน้ำที่ตำบล ท่าคา จะมีตามวันนัด 2 7 15 ค่ำ แต่ที่อัมพวา ตลาดน้ำ ยังเป็นที่จดจำ เป็นย่านการค้าดั้งเดิมของชุมชน

1.2. เทศกาลประเพณีแข่งเรือ จัดขึ้นบริเวณหน้าตลาดอัมพวา เป็นที่เรือมารวมตัวกัน จุดเข้าเส้นชัย จะมีประชาชนมาเฝ้าดูกัน 2 ฝั่ง ทางเดินริมน้ำ และที่สะพานข้ามคลอง มีการนำเรือ จากต่างๆ ที่ ต่างตำบล ต่างจังหวัดมาแข่งที่นี้เป็นประเพณี

2. การละเล่น การแสดง

เป็นชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมที่มีฝีมือ ทางด้านที่เป็นจำนวนมาก จุดกำเนิดของนักดนตรีไทยของประเทศ เช่น เครื่องดนตรีไทย กระจับปี่ ระนาด ซอ มีโรงเรียนสอนดนตรีไทย ที่วัด ภูมรินทร์กุฎีทอง มีการละเล่น การแสดง เช่น หุ่นกระบอก อัมพวา การบรรเลงดนตรีไทย

3 สินค้าผลิตภัณฑ์ ของท้องถิ่น

เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น ผลไม้ มีลิ้นจี่ ส้มโอ มะพร้าว น้ำตาล มะพร้าว จะจัดมีงานเทศกาลผลไม้ ในทุกๆ ปี ประจำอำเภอ รวมทั้งของที่หายากที่เกิดจากธรรมชาติ คือ มะพร้าวซอ ซึ่งมีที่นี้ที่เดียว ก็นำไปใช้ทำซอ เครื่องสายดนตรีไทย ทำขึ้นถวายสมเด็จพระเทพรัตน ฯ

4 พื้นที่ประวัติศาสตร์ มีความเป็นมา

ชุมชนอัมพวาเป็นสถานที่ประสูติของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ร.2 บริเวณนี้จึงเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่มีคุณค่า มีการจัดงาน พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ที่อุทยาน ร.2 ขึ้นทุกๆ ปี และในสมัยอดีต เป็นพื้นที่บริเวณนี้ ยังเป็นที่เสด็จประพาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.5 นอกจากนั้นแล้ว พื้นที่ของแต่ละวัดในชุมชน ยังเป็นที่ที่มีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่เกี่ยวข้อง กับชุมชนที่น่าสนใจ เช่น วัดอัมพวันเจติยาราม วัดจุฬามณี วัดดาวดึงษ์ เป็นต้น

5 ชุมชนชาวจีน

ชุมชนที่มีพื้นแพ ส่วนใหญ่เป็นชาวจีน เป็นเอกลักษณ์ที่เห็นโดดเด่น เช่น การมีกิจกรรมในบริเวณ โรงเจ ในช่วงเทศกาลตรุษจีน รวมกลุ่มกันทำขนมไหว้ ภาษายจีนที่ใช้ตามป้าย ชื่อร้าน มีการละเล่น การแสดงงิ้ว ในช่วงที่มีงานเทศกาล แสดงออกถึงลักษณะพื้นแพ ภาษาพูดของ คน รุ่ง ปู ยา ลุง ป่า กลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนอัมพวาเป็นส่วนใหญ่

ชุมชนอัมพวา เป็นที่ประดิษฐานของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ร. 2)

กิจกรรมการค้าขายของตลาดน้ำคลองอัมพวา

ประเพณีแข่งเรือประจำปีในคลองอัมพวา

ภาพที่ 4-8 แสดงเอกลักษณ์ของชุมชนทางเศรษฐกิจและสังคม

4.3.3 เอกลักษณ์เฉพาะ ด้านจิตภาพของชุมชน

เป็นลักษณะเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึก จากความคุ้นเคย ของคนภาพในชุมชนที่มีต่อพื้นที่ที่บริเวณนี้ จากการสำรวจโดยวิธีการทำแบบสอบถาม ในทัศนคติความคิดเห็น ส่วนใหญ่ในแต่ละองค์ประกอบเมืองดังนี้ (ภาพที่ 4-9)

1 เส้นทาง (Path) เส้นทางริมคลองอัมพวา 2 ลักษณะคือ

ทางน้ำ เป็นเส้นทางสัญจรไปมา สู่ในบ้านที่อยู่ติดริมน้ำ ในสวน พายเรือมาค้าขาย มาตลาดอัมพวา โดยมีคลองอัมพวาเป็นเส้นทางหลัก ที่มาทำกิจกรรม มีเส้นทางที่เชื่อมโยงที่เป็นเส้นทางสัญจร ใช้หลักของชุมชนคือ แม่น้ำแม่กลอง คลองแควอ้อม คลองผีหลอก คลองบางจาก เป็นหลัก

ทางบก มีเส้นทางสัญจรหลักทางรถยนต์ที่เชื่อมเข้ามาในชุมชนกับถนนทางหลวงคือถนนประชาเศรษฐกิจ เป็นถนนที่ตัดผ่านใจกลางชุมชน ซึ่งเป็นถนนที่สำคัญของเมือง ถนนเส้นทางแยกไปเป็นถนนเข้าชุมชนรอบๆ แยกเข้าซอย เช่น ถนนประชาอุทิศ ไปยังชุมชนประชาอุทิศ

ชุมชนโรงเจ และถนนแยกเข้าไป ยังเทศบาลในย่านพาณิชย์กรรม เช่น ถนนพวงสมบุญณ์ ถ.เลียบ
 นที ถ. ศรีอัมพวา ที่จะเชื่อมไปยังพื้นที่ริมน้ำ น้ำถนนแยกเข้าไปยังวัดอัมพวา โรงเรียน เช่น ถนน
 อัมพวานิเทศน์

เส้นทางสัญจรทางเท้า ที่เป็นเส้นทางที่ใช้ประจำของชุมชนคือ ทางเดินริมคลอง
 เชื่อมถึงกันโดยตลอด ทั้ง 2 ฝั่ง ใช้กับบ้านเรือนริมน้ำ โดยมีเส้นทางถนนเชื่อมต่อไปยังถนนด้าน
 หลัง ซึ่งมีช่องว่างระหว่างอาคารริมน้ำเว้นเป็นระยะห่าง เป็นเส้นทางเดินเท้าที่ตัดผ่านบ้านทางด้าน
 หลัง และสวนด้านหลัง โดยเส้นทางเท้าเชื่อมระหว่างบกกับริมน้ำ เป็นเส้นทางสาธารณะ และ
 ส่วนบุคคลที่เดินผ่านได้ เป็นเส้นย่อยๆ โดยที่จะเชื่อมต่อกับถนนด้านหลัง บ้าน คือถนนประชา
 อุทิศและ ถนนประชาเศรษฐี (แผนที่ 4.19)

2. **ศูนย์ชุมชน (Node)** ศูนย์รวมกิจกรรมของคนในชุมชนอัมพวา คือบริเวณที่ว่าง
 ภายใต้ชุมชน หรือบริเวณที่พบปะ ทำกิจกรรมประจำวันของชุมชน โดยจะมี 3 ระดับ คือ

1. ระดับอำเภอ เป็นศูนย์รวมกิจกรรม งานประเพณี บริเวณหน้าอำเภอ หรือ
 หน้าเขื่อน ริมแม่น้ำ แม่กลอง ที่รวมตัวจัดงาน พักผ่อน ออกกำลังกาย

2. ระดับย่าน เป็นจุดศูนย์รวมของคนระหว่างชุมชนต่างๆ ในคลองอัมพวา ที่มา
 รวมกลุ่มกัน ของกิจกรรมคือ บริเวณหน้าตลาดอัมพวา ท่าเทียบเรือ ดินสะพานเทศบาล ใช้
 สำหรับ นั่งเล่น ชายของ ภายในวัดอัมพวันเจติยาราม หน้าโรงเจ ภายในสนามโรงเรียน กิจ
 กรรม ที่จอดรถ เล่นกีฬา ออกกำลังกาย

3. ระดับละแวกบ้าน มีศูนย์รวมกิจกรรมที่ชุมชน นั่งเล่น พักผ่อน เกิดจากที่โล่ง
 ที่ว่างในละแวกกลุ่มบ้าน ของตน เช่นใต้ต้นไม้ ที่ตั้งศาลเจ้า ของคนในชุมชน บริเวณทางเดินเท้า
 ริมน้ำ ตามจุดทางแยก หรือหน้าร้านค้า ก็เป็นบริเวณที่เกิดศูนย์รวมชุมชนขึ้น (แผนที่ 4.20)

3. **ย่าน (District)** เป็นสิ่งที่แสดงออก ถึงสิ่งที่เด่นชัดในชุมชนที่สามารถ
 บอกถึงกิจกรรม ที่เกิดขึ้น กับบริเวณ ย่านนั้นๆ โดยมีลักษณะย่านคือ ย่านพาณิชย์กรรม บริเวณ
 ตลาดอัมพวา กิจกรรมการค้าขาย ตามร้านค้า อาคาร ตึกแถว แผงขายของตลาดสด ร้านอาคาร
 ย่านศูนย์ราชการ บริเวณเทศบาลตำบลอัมพวา ที่ว่าการอำเภอ อาคารที่ทำการธนาคาร สถานี
 ตำรวจ ย่านบ้านพักอาศัย เป็นกลุ่มบ้านเรือนริมน้ำ ที่มีทัศนียภาพสวยงามของชุมชน ย่านศาสน
 สถาน ที่เป็นบริเวณที่วัด โรงเจ เป็นสถานที่ๆ คนไปใช้ทำกิจกรรม พิธีกรรมทางศาสนา
 (แผนที่ 4.21)

4. **เส้นขอบ (Edge)** ชุมชนริมน้ำ มีเส้นขอบที่สำคัญของชุมชนได้แก่ เส้นขอบจากต้นมะพร้าว ต้นไม้ที่ขึ้นสูงเป็นลิ้ว อยู่ด้านหลังอาคารชุมชนริมน้ำ เป็นขอบที่แกนเป็นแนวระหว่างชุมชน กับถนน ฝั่งเทศบาลตำบล รวมทั้งแนวเส้นขอบเขตของ สวน โดยมีถนนอยู่ด้านหลังอาคาร ต่อมา จากริมน้ำ และเส้นขอบเขตด้วย คลองที่เชื่อมต่อกจากคลองอัมพวา แบ่งเป็นกลุ่ม ที่เชื่อมถึงกันขอบเขตของชุมชน แยกออกจากกัน (แผนที่ 4.22)

5. **ภูมิสัญลักษณ์ ที่หมายตา (Landmark)** ชุมชนริมน้ำ คลองอัมพวานี้ มีที่หมายตาเป็นจุดสังเกตของชุมชนที่สามารถ บอกว่า เข้าถึงบริเวณนี้ เป็นจุดสังเกตได้ว่าเป็นคลองอัมพวา ได้แก่ จุดสังเกตเข้าสู่ ชุมชนริมน้ำ คลองอัมพวา

1. มาจากทางถนนคืออาคารประชาเศรษฐกิจ ข้ามสะพานเดชาติศร เวลาข้ามขึ้นสะพานข้ามคลองอัมพวานี้ จะเห็นบ้านริมน้ำ 2 ฝั่งคลองอัมพวา

-วัดอัมพวันเจติยาราม ป้ายทางเข้าวัด โบสถ์ในบริเวณวัด

-อุทยาน ร.2

2. มาจากทางเรือ คือ ตลาดอัมพวา เป็นอาคารตึกแถว เป็นแถว มีเรือหางยาวจอดเรียงรายรอรับผู้โดยสาร

-สะพานเทศบาล 1 เดินเท้าข้ามคลองระหว่าง 2 ฝั่งหน้าตลาด

-ปากคลองอัมพวา มีอาคารบ้านริมน้ำ เรือนแพเก่า

-วัดพระยาญาติ (วัดปากง่าม) เห็นเรือนแถวริมน้ำ(แผนที่ 4.23)

เส้นทาง (paths)

ศูนย์ชุมชน (nodes)

ย่าน (districts)

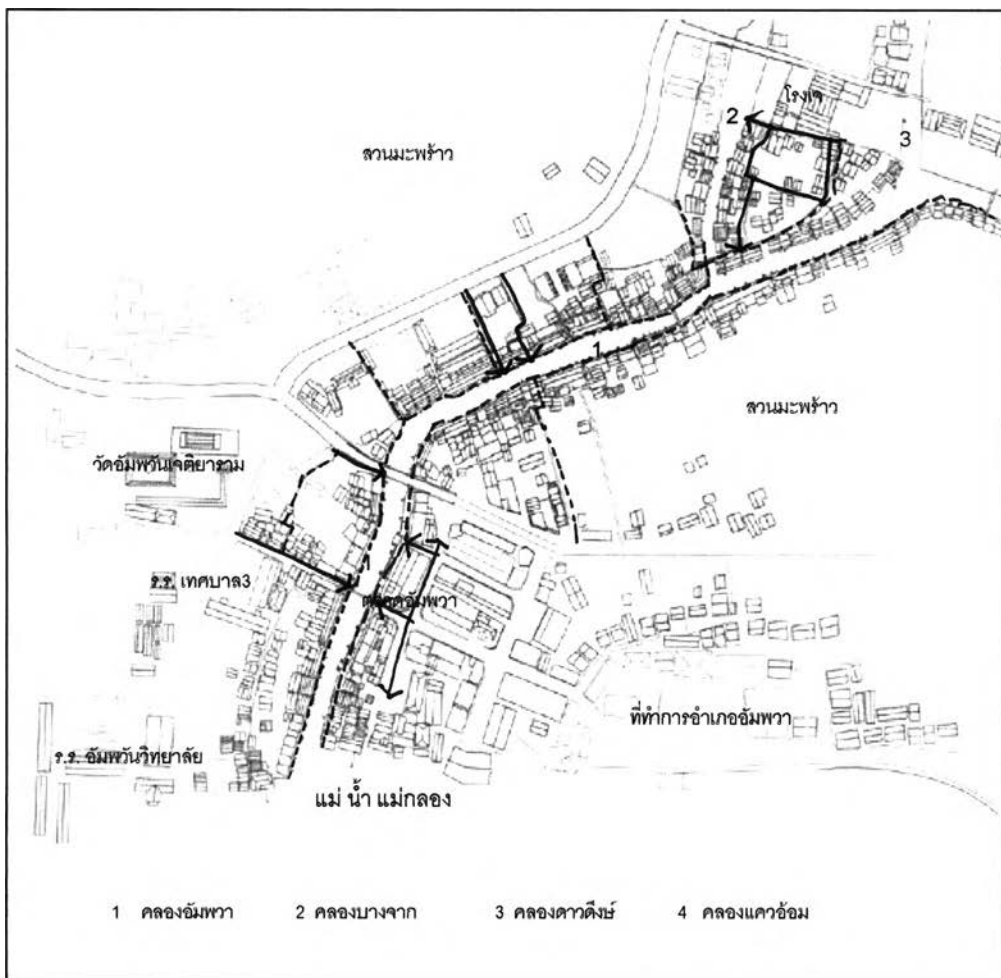

เส้นขอบ (edges)

ภูมิสัญลักษณ์ (landmarks)

ภาพที่ 4-9 แสดงเอกลักษณ์ด้านจินตภาพของชุมชน

แผนที่ 4.19 แสดง เส้นทาง (paths) ของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา

สัญลักษณ์

เส้นทางรถ

เส้นทางเท้า

เส้นทางเรือ

ที่มา : จากการสำรวจ

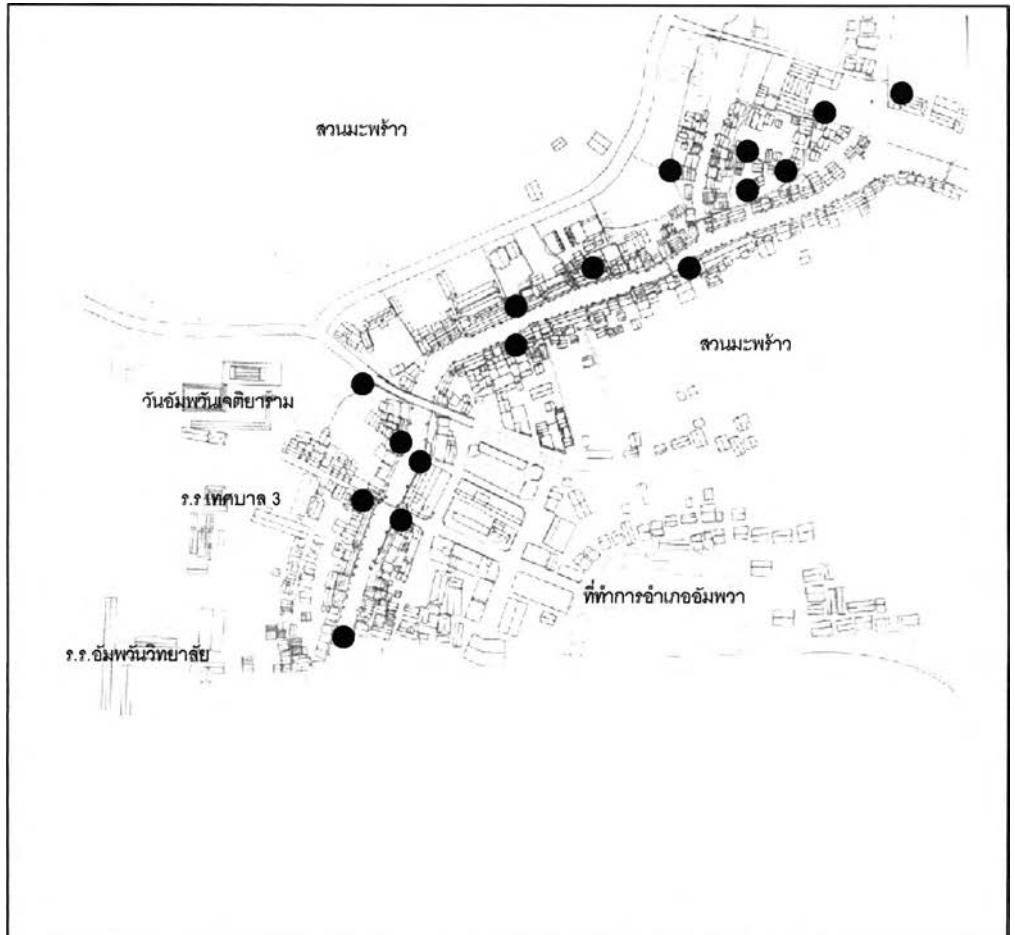
แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน 0 10 30เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.20 แสดงศูนย์ชุมชน (nodes) ของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา

สัญลักษณ์

● ศูนย์ชุมชน

ที่มา : จากการสำรวจ

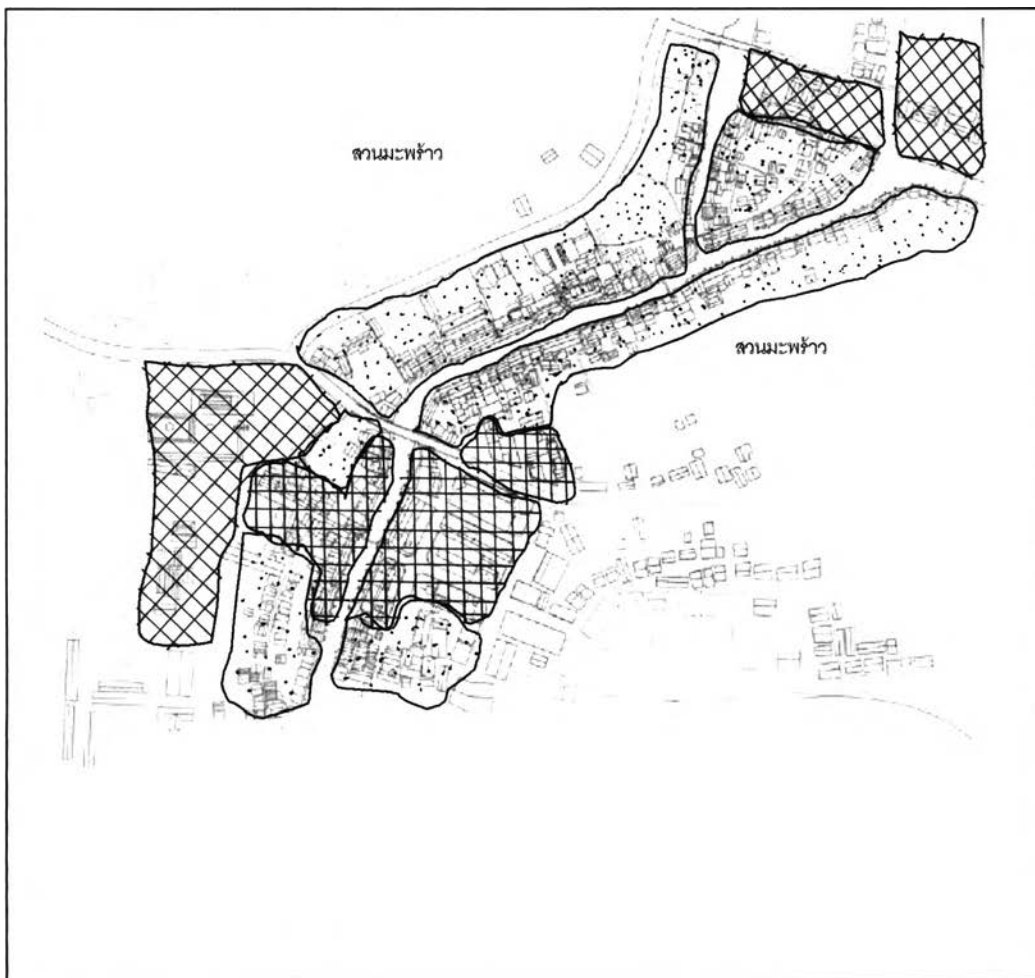
แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

↑

มาตราส่วน 0 10 30เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.21 แสดงย่าน (districts) ของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา

สัญลักษณ์

ย่านพาณิชย์กรรม

ย่านพักอาศัย

ย่านศาสนสถาน

ที่มา : จากการสำรวจ

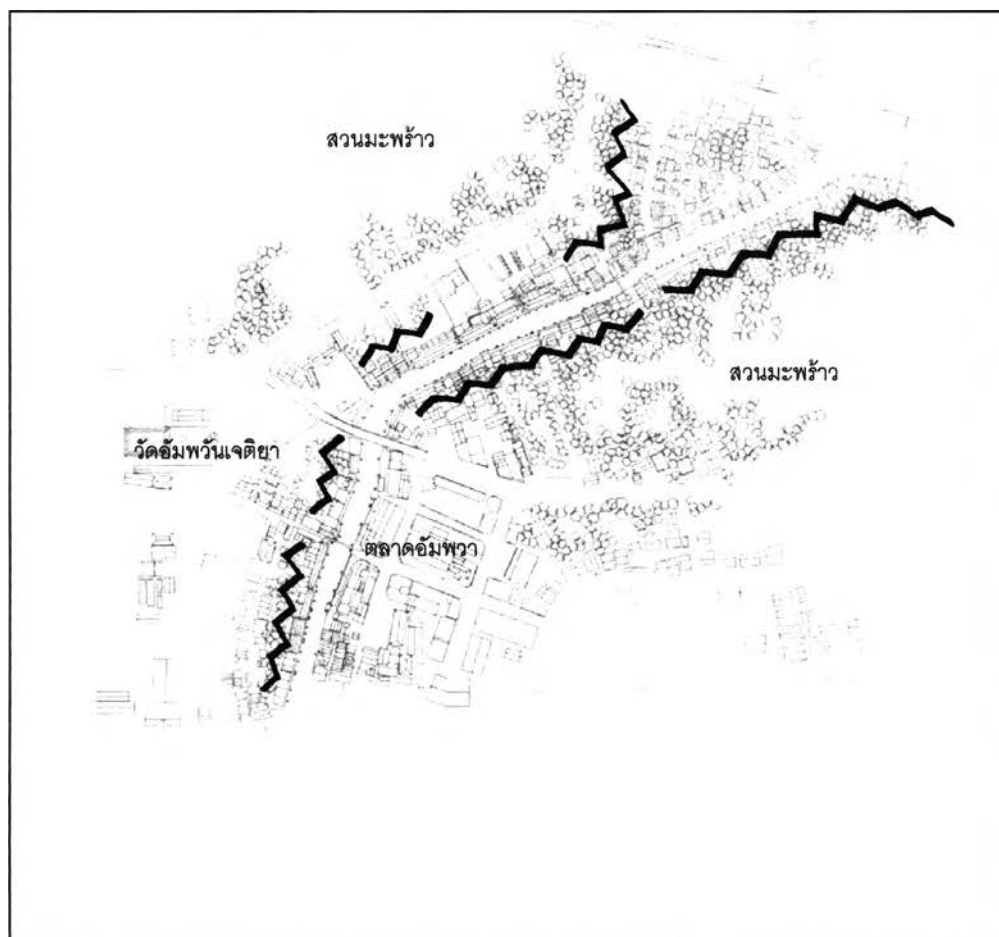
แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

มาตราส่วน 0 10 30เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.22 แสดงเส้นขอบ (edges) ของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา

สัญลักษณ์

แนวเส้นขอบของชุมชน

ที่มา : จากสำรวจ

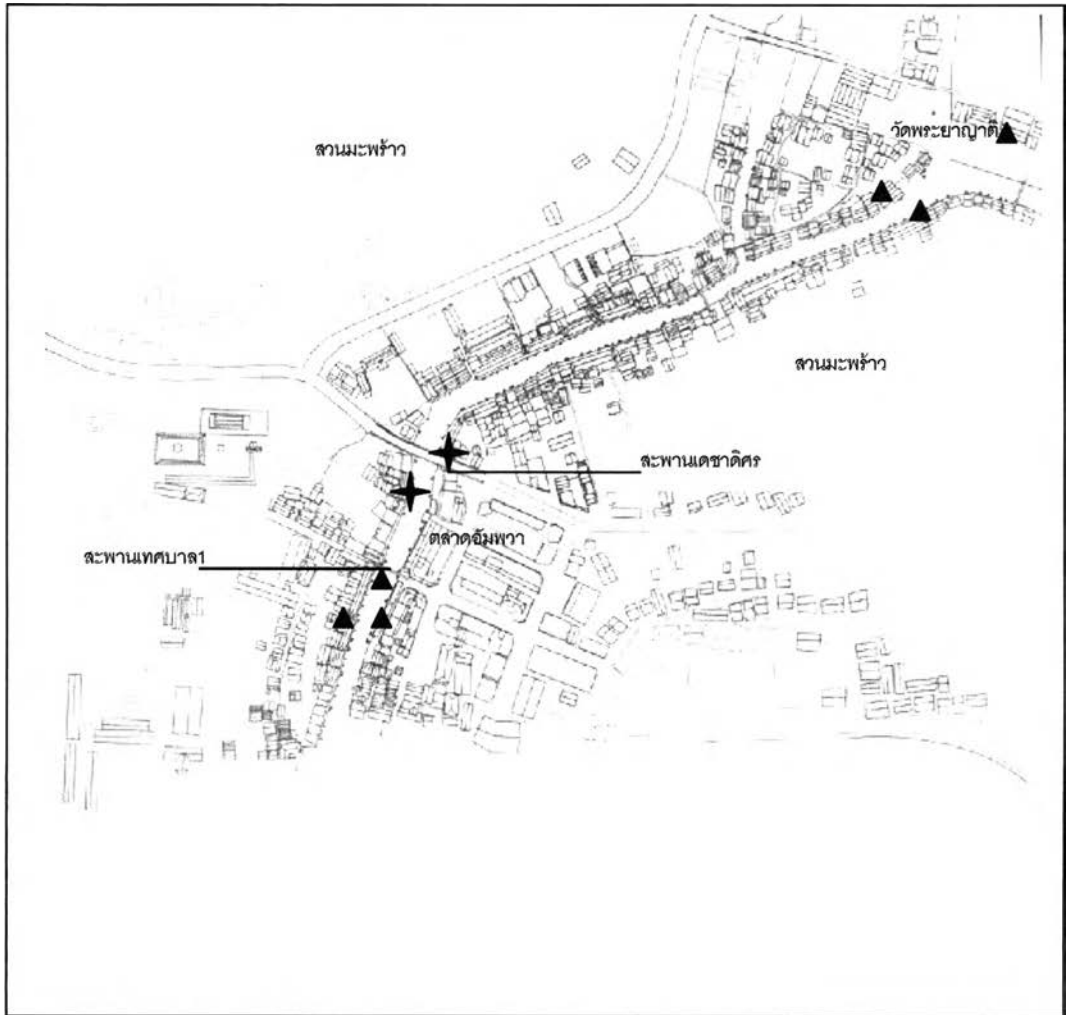
แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท์

0 10 30เมตร
มาตราส่วน

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.23 แสดงภูมิสัญลักษณ์ (landmarks) ของชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา

สัญลักษณ์

ภูมิสัญลักษณ์มาจากทางถนน / ทางเดิน

ภูมิสัญลักษณ์มาจากทางเรือ

ที่มา : จากการสำรวจ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

นายนิธิ ลิศนันท

มาตราส่วน 0 10 30เมตร

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนริมน้ำ(ประเด็นปัญหาที่ควรปรับปรุง)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยๆ เป็นไปอย่างช้าๆ เกิดขึ้นจากการขาดการสนใจ และตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนที่อยู่ เนื่องมาจากสาเหตุของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในด้านต่างๆ ดังนี้

4.4.1 สภาพปัญหาทางกายภาพ

1 ปัญหาการใช้ที่ดิน มีการใช้งานของพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เกิดปัญหาการใช้งานที่ไม่มีการจัดการ วางแผนรูปแบบการใช้ที่ดิน สำหรับทำกิจกรรมตามศักยภาพที่มีอยู่ มีสาเหตุของปัญหาจาก

- โครงข่ายการตั้งบ้านเรือน เข้าหาริมน้ำเริ่มเปลี่ยนไป กับให้ความสำคัญกับถนนต่อเติมอาคารเพื่อความสะดวก ขาดรูปแบบอาคารดั้งเดิม

- การปล่อยรกร้าง เกิดชอกหลิบ ทางเดิน ที่ว่างของชุมชน

- การใช้ที่ดินในสวนทางการเกษตร เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (เปลี่ยนรูปแบบการใช้ที่ดินแบบเดิมไป)

- พื้นที่ริมคลอง ที่ช่วยส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ถูกยึดโดย เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ตั้งวางขายของ ที่จอดรถ ที่ทิ้งขยะ เป็นต้น (แผนที่ 4.24)

2 ปัญหาโครงข่ายการสัญจร เป็นการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางเทศบาลหรืออำเภอจัดไว้ ไม่ได้รับความสะดวกสบาย ใช้ทรัพยากรไม่ได้เต็มที่ ทำให้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และสภาพแวดล้อม มีสาเหตุของปัญหาจาก

- การสัญจรทางบกของรถมอเตอร์ไซค์กับคนปะปนกันทำให้เกิดอันตราย โดยที่รถมอเตอร์ไซค์ใช้ด้วยความเร็วขาดการควบคุม กำหนดความเร็วรถบริเวณทางเท้าของชุมชน

- การคมนาคมทางน้ำ ไม่มีโครงข่ายที่เชื่อมถึงกันได้อย่างเพียงพอ มีเส้นทางทางวิ่งเรือประจำทาง เป็นบางคลอง บางเวลาเท่านั้น การบริการเส้นทางคมนาคม ทางน้ำจึงลดน้อยลง จำนวนคนจึงมีการเดินทางทางเรือน้อยลง ไม่เหมือนในอดีต(แผนที่ 4.25)

3 ปัญหารูปแบบสถาปัตยกรรม และภูมิทัศน์โดยรอบ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคาร บ้านเรือน และภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นของชุมชนริมน้ำ นี้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และแสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เป็นธรรมชาติ เมื่อมีการคมนาคมสะดวกขึ้น การเจริญเติบโตของ

เมื่อ การเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปแบบ อาคารที่ทันสมัยเข้ามา เกิดสิ่งก่อสร้างที่มาทำลายความ เป็นเอกลักษณ์ บดบังทัศนียภาพที่สวยงามของชุมชน เป็นสาเหตุของปัญหา ซึ่งมีดังนี้

-การใช้วัสดุ รูปแบบ สี ใช้อาคารริมน้ำ ไม่กลมกลืนกับโครงสร้างวัสดุรูปแบบ ที่มีอยู่เดิม ทั้งขนาด สัดส่วน อย่างไม่เหมาะสม

-อาคารสร้างมีความสูง แทนที่สวนมะพร้าวหรือชมอาคารเรือนริมน้ำ เกิดการ เปลี่ยนรูปของแนวเส้นขอบฟ้า (Sky line) อาคารริมน้ำ

-การขาดเอกลักษณ์ ของอุปกรณ์ประดับ ตกแต่งถนน และทางเดิน (Street furniture) ที่ให้แสดงถึงลักษณะของชุมชน ที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ป้าย ถังขยะ โคมไฟ

-ขาดการระบุ ตำแหน่งรูปแบบ ที่มีการปรับปรุงตามการใช้งาน ของชุมชนให้เกิด ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และประโยชน์ใช้สอยของชุมชน

-ละเลยการส่งเสริมเอกลักษณ์ จุดสำคัญๆ ของสถานที่ เพื่อเป็นตำแหน่ง บริเวณ ที่บอกถึงชุมชน คลองอัมพวา เช่น จุดหมายตาของชุมชน (แผนที่ 4.26)

4.4.2 สภาพปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

1 ปัญหา แหล่งงาน ชุมชนมีการค้าขาย การบริการที่มีการรองรับกับคนในชุมชนใน ปริมาณที่น้อย ไม่มีแหล่งงาน การจ้างงานในอัตราสูงนัก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชน เป็น สาเหตุของปัญหาดังนี้

-คนในชุมชนไม่อยู่ทำกินในพื้นที่ ไปหางานในเมือง หรือในต่างจังหวัดที่มีงานรองรับ เกิดปัญหาตามมาคือ คนวัยทำงานหายไป เหลือน้อย มีแต่วัยเด็ก กับคนชรา

-ความเจ็บเบงา ขาดกิจกรรม การค้าขาย สินค้า บริการ ผู้คนในพื้นที่เหลือน้อยลง ๙ ขาดแรงจูงใจในการค้าขาย การทำงานในพื้นที่

2 ปัญหาทางเศรษฐกิจชุมชน

จำนวนร้านค้า ผลิตภัณฑ์มีน้อย ไม่มีที่จำหน่าย ซ้ำขาย ทำให้มีการไม่สืบทอด วัฒนธรรม การผลิตสินค้าของท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เป็นสาเหตุของปัญหาดังนี้

-ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งสินค้าชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน ไปยังวงกว้าง

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำ
คลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

แผนที่ 4.25
แสดงปัญหาโครงข่ายการสัญจร

สัญลักษณ์

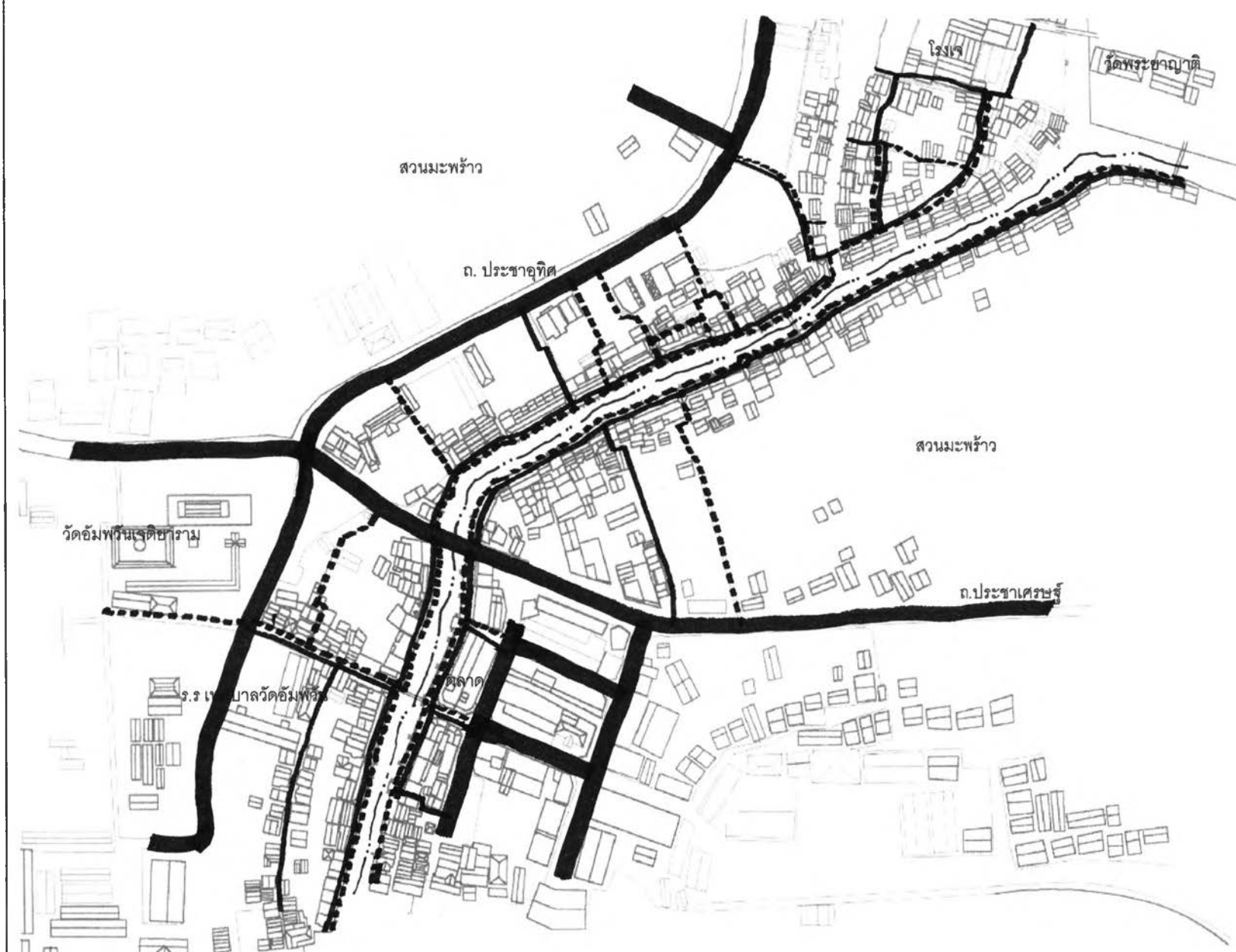
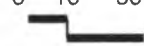
- เส้นทางรถยนต์
- เส้นทางรถมอเตอร์ไซด์
- เส้นทางเดินเท้า
- เส้นทางเรือ

ที่มา : จากการสำรวจ

นายนิธิ ลิศนันท์ สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน 0 10 30 เมตร

ทางเดินริมน้ำใช้จอดรถมอเตอร์ไซด์
เป็นเส้นทางสัญจรของอาคารริมน้ำ

ทางเดินด้านหลังอาคารเป็นเส้นทางรถ
ส่งของและขับซิคิวด้วยความเร็ว

ทางเดินเท้าเมื่อมีการใช้งานมาก ๆ ในช่วง
เย็นหลังเลิกเรียนจะเกิดอันตรายเมื่อมีรถ
มอเตอร์ไซด์วิ่งบนทางเดินริมน้ำ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำ
คลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

แผนที่ 4.26
แสดงปัญหาทางสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์

สัญลักษณ์

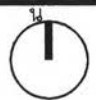

ขาดเอกลักษณ์และความ
กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

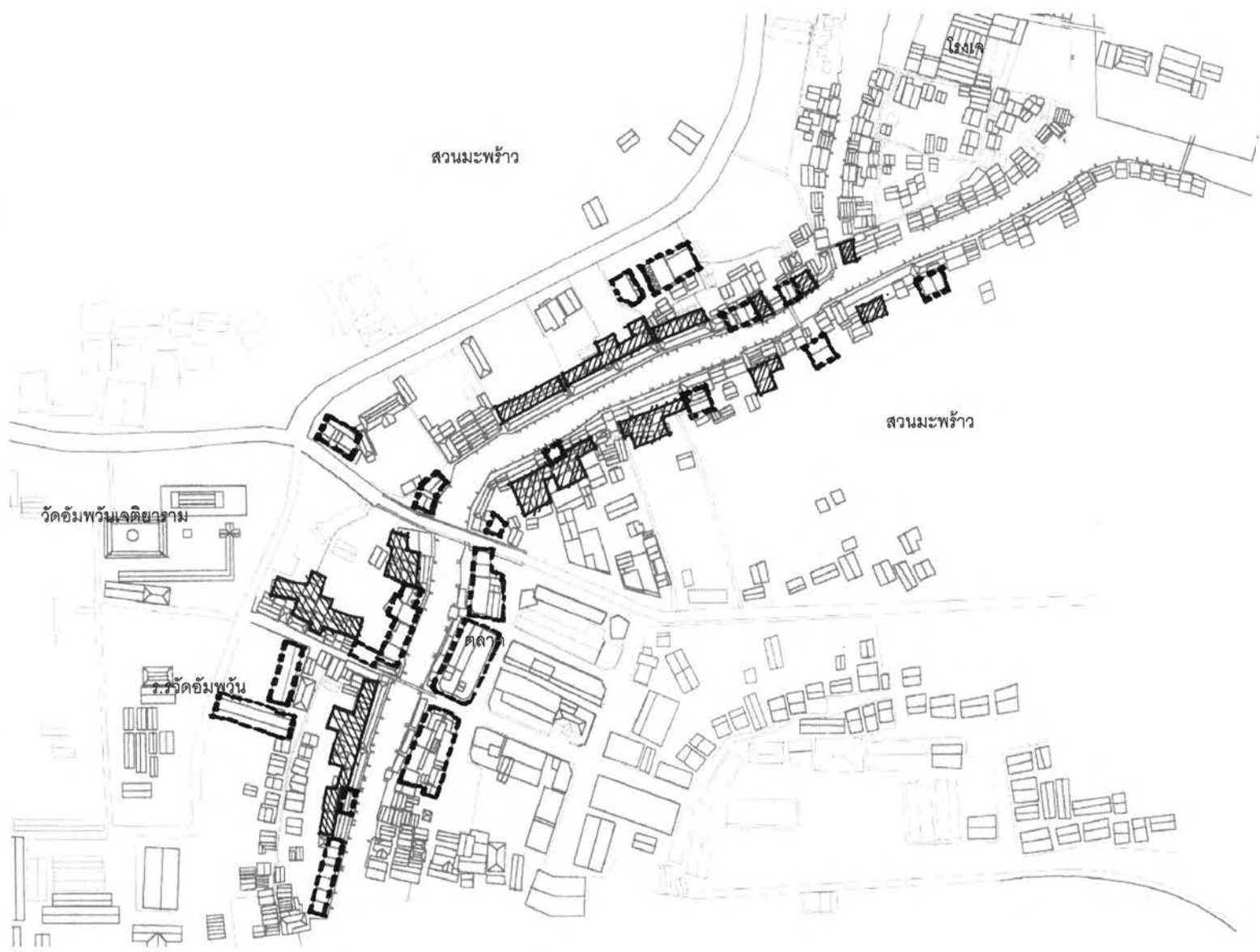
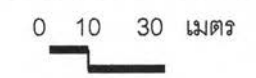
การต่อเติมสิ่งก่อสร้าง

ที่มา : จากการสำรวจ

นายนิธิ ลิศนันท์ สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน

ขาดเอกลักษณ์ไม่กลมกลืนกับสภาพ
แวดล้อม

การต่อ หรือการก่อสร้างขึ้นใหม่ออกไปด้าน
หลังอาคารริมน้ำ

สิ่งก่อสร้างต่อเติมด้านหลัง สภาพทรุดโทรม